Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН. ● 10 февраль 1970 йил, сешанба ◆ № 33 (14.499). ◆ Баҳоси 2 тийин.

ЯНГИ МАРРАЛАР

*

ЕРНИНГ УНУМДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ЙЎЛИДА

*

ТАШАББУСКОРЛАР—БЕКОБОД МЕТАЛЛУРГЛАРИ БИЛАН МИРЗАЧЎЛДАГИ ЛЕНИН НОМЛИ СОВХОЗ ПАХТАКОРЛАРИНИНГ ИЗДОШЛАРИ КЎПАЙИБ БОРМОҚДА

ЮБИЛЕЙ СОВҒАЛАРИ

Қорақалпоғистон АССРдаги мухбиримиз, Р. ЕШИМБЕТОВнинг маълум қилишича, бу ерда йигирмадан ортиқ колхоз ва совхоз давлатга гўшт топшириш бўйича биринчи квартал планини бажарган. Улар орасида Тўрткўл районидаги Ильич номли, Ленин номли, Беруний районидаги Киров номли ва бошқа колхозлар бор.

* * *

— Жиззах районидаги Ҳамид Олимжон номли колхоз пландаги 22 тонна ўрнига 25 тонна гўшт сотиб, биринчи квартал топшириғини анча ошириб адо этди, — деб ёзади В. ДАМАНОВ. — Шу кунларда планга қўшимча равишда гўшт сотиш давом этмоқда. Чорвадорлар бу зафарларини В. И. Ленин юбилейига туҳфа деб ҳисобламоқдалар.

ТЕХНИКА РЕМОНТИНИ ТЕЗЛАШТИРАЙЛИК!

Республикамиз қишлоқ хўжалиги юксалишнинг дадил ва равон йўлига тушиб олди. Унинг етакчи тармоғи бўлган пахтачилигимиз йилдан-йилга ривожланмоқда. Бошқа деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари ҳам тўхтовсиз кўпаймоқда.

Бу табиий, чунки пахтакорларимиз, ғаллакорларимиз, пиллакорларимиз, чорвадорларимиз ва қишлоқ хўжалигидаги бошқа касб эгалари партиямиз XXIII съезди, КПСС Марказий Комитети Пленумларининг қарорларини амалга ошириш учун изчил кураш олиб бормоқдалар. Улар далаларда, фермаларда қилаётган ижодий меҳнат қувончли натижалар бераётир. Бултур об-ҳаво шароити жуда ноқулай келганлигига қарамай давлатга 4 миллион тоннага яқин пахта етказиб берилганлиги, пилла, дон, қоракўл тери, гўшт, сут, сабзавот ва бошқа маҳсулотлар илгариги йиллардагига нисбатан анча кўп етиштирилганлиги ҳамда тайёрланганлиги бунинг далилидир.

Қишлоқ хўжалигимиз, хусусан пахтачилигимиз бундан кейин ҳам тўхтовсиз юксалаверади. Чунки у тобора кўпроқ ва кенгроқ механизациялаштирилмоқда. Шу асосда деҳқончилик маданияти юксаляпти, меҳнат унумдорлиги ошяпти. Бултур республикамиз далаларида 150 мингдан ортиқ трактор, 30 мингга яқин терим агрегати ва жуда кўп сонли бошқа қишлоқ хўжалик машина ҳамда асбоблари ишлатилди. Бу, дала ишларини қулай агротехника муддатларида амалга ошириш, маҳсулот етиштиришга қилинган меҳнат ва маблағ сарфларини камайтириш, унинг таннархини арзонлаштириш, бинобарин колхоз ва совхозларнинг даромадини кўпайтириш, экономикасини янада мустаҳкамлаш, қишлоқ меҳнаткашларининг моддий манфаатдорлигини ошириш имконини берди.

Бу йил жуда масъулиятли ва қутлуғ йил. Пролетариатнинг улуғ доҳийси В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллиги нишонланадиган йил. Ҳозир бутун мамлакатда, шу жумладан республикамизда ҳам Ленин юбилейини муносиб кутиб олишга қизғин тайёргарлик кўриляпти. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган XVII пленуми қарорини амалга ошира бориб, Бекободдаги Ленин номли металлургия заводи ва Мирзачўлдаги Ленин номли совхоз коллективларининг ташаббусини кенг қулоч ёйдириб, бу йил пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришга эришиш Ленин юбилейига қилинган улкан совға бўлади.

Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, қишлоқ хўжалигида янги муваффақиятларга эришиш, маҳсулот етиштиришни кўпайтириш учун, даставвал, кўклам экишига яхши тайёргарлик кўриш ва уни қулай агротехника муддатларида сифатли ўтказиш зарур. Ҳозир колхоз ва совхозларда қишки тадбирлар амалга оширилаётир. Деҳқон ерим кучайсин, ҳосилим мўл бўлсин, деган яхши ният билан кўплаб маҳаллий ўғит тўплаяпти ва далага ташиб чиқаряпти. Сув равон оқсин деган мақсад билан суғориш тармоқларини тозаляпти. Тупроғим соз бўлсин деб шўр ювяпти, ерга яхоб беряпти. Булар мўл ҳосил олишда катта омилдир, албатта. Бироқ, кўклам экишига тайёргарлик кўриш тадбирлари ичида энг муҳими техника ремонти ҳисобланади. Агар техника ўз вақтида сифатли ремонт қилинмаса кўклам экишини муваффақиятли ўтказиб, бинобарин пахта ва бошқа экинлардан мўл ҳосил олиб бўлмайди.

Республикамиздаги ҳар бир колхоз ва совхозда қудратли машина-трактор парки мавжуд. Ана шу парк ҳар йили олинаётган янги трактор ва бошқа машиналар ҳисобига тобора бойиб боряпти. Бу йил ҳам колхоз ва совхозлар кўплаб янги техника оладилар, уларнинг энергия билан қуролланиш даражаси янада ошади, дала ишларини комплекс механизациялаш, деҳқончилик маданиятини тағин ҳам ошириш имкониятлари кенгаяди. Бу соҳада кутилган натижага эришиш учун янги олинган техника билан бир қаторда, ўтган йиллари ишлатилган машина ва механизмлардан узоқроқ муддат фойдаланиш, унумли ишлатиш тадбирларини кўриш зарур. Бунга техникани вақтида ремонт қилиш ва яхши асраш орқали «умрини узайтириш» йўли билан эришиш мумкин.

Ҳозирги вақтда хўжаликларда кўп сонли ҳозирги замон техникаси билан бир қаторда, уни тез ва сифатли ремонт қилиш имкониятини берадиган жуда яхши база ва бу ишнинг уддасидан чиқа оладиган малакали механизатор кадрлар бор. «Ўзсельхозтехника» район бирлашмалари ва бўлимлари, совхозлар ҳамда кўпчилик колхозларнинг устахоналарида техника ремонтини тез суръатлар билан олиб бориш ва белгиланган муддатда тамомлаш учун зарур бўлган серунум станоклар, асбоб-ускуналар мавжуд. Ана шу имкониятлардан тўла фойдаланиш даркор.

Техника ремонти яхши ташкил этилган, бу муҳим ишга зарур даражада аҳамият берилаётган жойларда ремонт кўнгилдагидек боряпти, ишнинг суръати тез ва сифати яхши бўляпти. Бу соҳада Бухоро, Сурхондарё, Хоразм, Андижон, Фарғона ва Самарқанд областлари намуна бўляпти. Лекин ремонт ишлари ҳамма жойда ҳам яхши бораётгани йўқ. Техника ремонти айниқса Қорақалпоғистон АССР, Наманган, Тошкент, Сирдарё ва Қашқадарё областларида жуда суст боряпти. Бунга сабаб шуки, область ва район партия, совет ташкилотлари, «Ўзсельхозтехника» органлари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ремонт масаласи билан яқиндан шуғулланмаяптилар, ремонтчиларнинг меҳнатини тўғри ташкил этиш, уларга қулай шароит яратиб бериш, ремонтда меҳнат унумдорлигини ошириш ҳақида етарли ғамхўрлик қилмаяптилар. Техника ремонтини тезлаштириш ва уни белгиланган муддатда тамомлаш учун ҳамма имкониятлар бўлишига қарамай, Қорақалпоғистон АССРда ремонт қилиниши лозим бўлган 3129 трактордан энди атиги 500 тадан сал кўпроғи тайёрланган. Наманган, Тошкент, Сирдарё ва Қашқадарё областларида ҳам аҳвол ана шундай.

Ремонтнинг суръатини ҳамма чоралар билан тезлаштириш, сифатини яхшилаш керак. Бунинг учун ишни икки сменада ташкил этиш, ремонтнинг илғор, прогрессив усулларини кенг жорий этиш, устахоналардаги станок ҳамда асбобларнинг қувватидан тўла фойдаланиш, запас қисмларни узлуксиз етказиб бериб туриш лозим. Партия ташкилотлари техника ремонти устидан контролни кучайтиришлари, ремонтда банд бўлган кишилар ўртасида сиёсий-тарбиявий ишларни, В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига социалистик мусобақани кучайтиришлари ва шу асосда белгиланган графикларнинг мунтазам бажарилишини таъминлашлари зарур.

Шуни унутмаслик кераки, техника сифатли ремонт қилинсагина у бутун йил давомида тўхтовсиз ва унумли ишлайди. Шу туфайли ремонтнинг сифати устидан назоратни кучайтириш, ремонт қилинган техникани албатта синчиклаб текшириб, қабул қилиб олиш керак. Шунга эришмоқ кераки, ҳамма жойда техника тез ва соз ремонт қилинсин, у кўклам экиш кампаниясига тўла тахт қилиб қўйилсин. Буни таъминлаш — партия, совет ташкилотлари, қишлоқ хўжалик ва «Ўзсельхозтехника» органлари хўжалик раҳбарларининг ҳозирги энг муҳим вазифасидир.

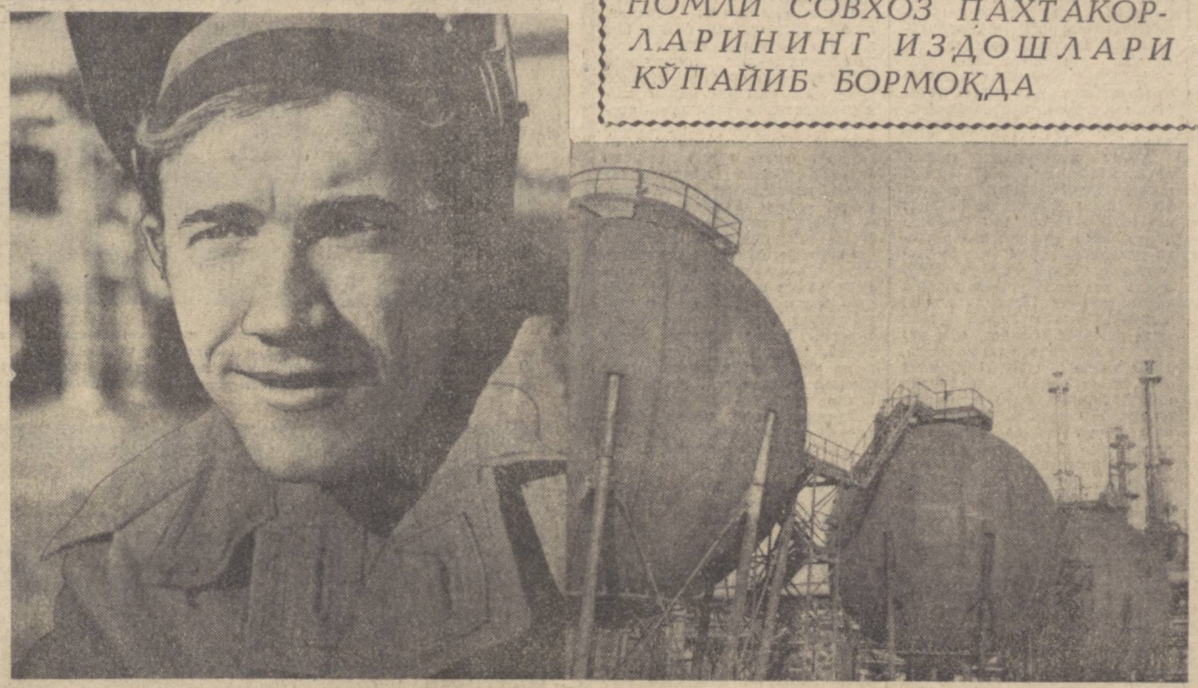

БЕШ ЙИЛЛИК ЗАРБДОР ҚУРИЛИШЛАРИДА

Бухоро области. Навоий химия комбинати қурувчилари юбилей йилининг учинчи кварталида гигант химия комбинати комплекси қурилишини тамомлаш учун ҳаракат қилмоқдалар. Бу селитра ишлаб чиқаришни икки марта кўпайтириш имконини беради. Ҳозир комбинатнинг учинчи навбати технологик ускуналарини монтаж қилиш ишлари олиб борилмоқда. Сиз суратда кўриб турган пешқадам ишчи Александр Митяев қурилишда ғайрат билан меҳнат қилиб зиммасидаги топшириқларни ошириб бажармоқда. Суратда қурилиш участкаларидан бири.

А. Горокрик ва А. Усмонов фотолари (ЎзТАГ).

Барча резервлар — пахтачиликка хизмат қилсин!

ЕР — ХАЗИНА

Мен колхозчиларнинг Бутуниттифоқ III съездидан қайтиб келганимдан кейин қишлоқдаги барча касб эгалари: пахтакорлар, чорвадорлар, соҳибкорлар бир жойга тўпланишди. Уларга съездда қабул қилинган ҳужжатлар ҳақида, айниқса ерни қадрлаш, унинг ҳар бир қаричидан тежаб-тергаб фойдаланиш хусусида ҳикоя қилиб бердим. Шундан сўнг хўжалигимиз мутахассислари, бригадирларининг ерни эъзозлаш, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил кўтаришга қаратилган фикр-мулоҳазаларини ёзиб беришларини илтимос қилдим. Қуйида колхозимизнинг айрим мутахассис ҳамда деҳқонлари томонидан ўртага қўйилган мулоҳазаларни келтириб ўтмоқчиман.

Хўжақул Турдиев (бош агроном) — колхознинг намунавий Уставида ердан тўлароқ ва тўғрироқ фойдаланиш ҳамда уни муттасил яхшилаб бориш, унинг унумдорлигини ошириш ҳар бир деҳқоннинг муқаддас бурчи эканлиги кўрсатилган. Шу муносабат билан мен бир масала устида тўхталмоқчиман. Одатда ҳар йили янги ер очилаверади. Аммо янги ўзлаштирилган ернинг ирригация-мелиорация ҳолатига, тупроқнинг унумдорлигини оширишга етарли аҳамият берилмайди. Натижада оз ҳосил олинади. Орадан бир-икки йил ўтгач у ер ташланиб, яна янги ерга трактор солинади. Менимча, эскими, янгими ҳар бир қарич ер ҳисобда туриши, ундан тўла фойдаланиш лозим. Шундагина кўзланган мақсадга эришилади.

Бобоқул Баратов (бригадир) — бизнинг бригадамизда 70 гектар ерга чигит экилиб, пахтадан мўл ҳосил етиштириляпти. Ўтган йили ҳар гектар ердан 41 центнердан пахта олдик. Бу йилги марраимиз — 45 центнер. Ернинг ишловини билмаган деҳқон ўзини ҳам, колхозни ҳам қийнаб қўяди. Бизнингча, ҳар бир қарич ерда ниҳолнинг тўлиқ бўлишини таъминлаш — биринчи шарт ҳисобланади. Иккиламчи, ҳар туп ниҳолда мўл ҳосил етиштириш лозим. Бундан ташқари минерал, маҳаллий ўғитлар, сув, техникадан фойдаланишда ҳам омилкорлик керак. Шунда ердан яхши фойдаланилган бўлади.

Иброҳим Умидов (партком секретари)— қишлоқдаги барча коммунистлар ердан яхшироқ фойдаланиш ва шу асосда пахтачиликни янада ривожлантириш учун курашда авангард бўлиши зарур. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVII пленуми қарорида таъкидланганидек, хўжаликларнинг ўз ичидаги ерларни тўла ўзлаштириш зарур. Суғориладиган ерлар майдонини кенгайтириш ва унинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ҳар бир хўжалик учун асосий қонун бўлиб қолиши лозим. Хўжалигимиз коммунистлари бу вазифанинг албатта уддасидан чиқадилар.

Ҳайдар Ҳайитов (сувчи) — бизнинг шароитимизда ер жуда кўп суғорилади. Кузқиш ойларида шўр ювиш, яхоб бериш, баҳор-ёз ойларида ерда нам сақлаш, экинни суғориш мақсадида ерга сув қуямиз. Назаримда ерни ҳадеб суғоравериш ҳам уни толиқтириб қўяди. Шунинг учун биз у суғориш билан бу суғориш орасида кўпроқ муҳлат давомида ернинг қуёш тафтида тобланишига эътибор берамиз. Бу тадбир ҳам пахта ҳосилини бирмунча оширишга ёрдам бермоқда, деҳқончилик маданиятини кўтаришга имкон туғдираётир.

Хуллас, колхозчиларимизнинг фикр-мулоҳазаларида жон борлиги билиниб турибди. Биз пахта ҳосилдорлигини оширишда илғор тажриба ва агрономия фани ютуқларидан фойдаланишни асосий мақсад қилиб қўйдик. Бурноғи йили пахта таннархи бир оз қимматлашгани сезилиб қолди. Биз дарҳол мутахассислар, тажрибакорларнинг маслаҳат кенгашини ўтказдик. Деҳқонларимиз маҳаллий ўғит ерни тозалайди, тупроқни ширадор қилади. Шунинг учун далага кўпроқ гўнг чиқарайлик. Ҳадеб минерал ўғитга зўр бераверish ярамайди, дейишди. Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти 1969 йили далаларга кўпроқ гўнг чиқаришга эътибор берди. Бу тадбир пахта ҳосилдорлигини ошириш билан бирга, унинг таннархини бирмунча арзонлаштиришга ёрдам берди.

Бултур 1275 гектар ернинг ҳар гектаридан пландаги 28,3 центнер ўрнига 35,3 центнердан ҳосил етиштиришга муваффақ бўлдик. Маҳсулот сифати яхшиланиб, таннархи арзонлашди. Даромад 2,5 миллион сўмдан ошиб кетди. Бобоқул Баротов, Эшмурод Жўраев, Жума Ҳусейнов, Эргаш Субҳонов, Ражаб Остонов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда ҳосил ҳам, даромад ҳам мўлжалдагидан зиёд бўлди.

Бу йил алоҳида масъулиятли йил. Улуғ доҳиймиз В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги нишонланади. Мирзачўлдаги Ленин номли совхоз коллективи юбилей йилида пахта етиштиришни янада кўпайтириш учун кураш ташаббусини бошлаб берди. Пахтакорларимиз бу ташаббусга қўшилдилар. Ҳозир хўжаликнинг барча резерв ҳамда имкониятлари ҳисоб-китоб қилиняпти. Шунга асосан пахтакорларимиз 1970 йилда давлатга 4600 тонна пахта етказиб беришга қарор қилдилар. Бу юксак маррани эгаллаш учун астойдил кураш бошланди. Ерларга яхоб бериш, далага гўнг ташиб чиқариш қизғин боряпти. Сувчилардан Р. Жўраев, А. Файзуллаев, Ҳ. Ҳайитов, К. Очилов, Н. Нуруллаев, тракторчилардан Э. Бозоров, Ч. Ёриев ўртоқлар айниқса ўрнак бўлмоқдалар. Деҳқонларимиз шу кунга қадар барча майдонда бир сидра яхоб бериш, шўр ювишни тугалладилар.

Ҳаш-паш дегунча баҳор келади. Ҳамма ишлар бир-бирига қалашиб, вақт тиғиз бўлиб қолмаслиги учун кўкламга пухта тайёргарлик кўриляпти. Колхоз устахонасида тракторлар ремонти бир меъёрда бормоқда. Механик Мурод Раҳматов, темирчи Идибой Ёмғиров, Армон Хўжамуродов сингари қалби олов кишиларимизнинг ғайрат-ташаббуси туфайли 14 ҳайдов, 30 дан ортиқ чопиқ тракторлари ремонтдан чиқарилди. 15 га яқин чигит экадиган сеялка, бир нечта комплект борона, чизеллар тахт қилиб қўйилди.

Мен тез-тез бир нарса ҳақида ўйлайман. Ерларимиз унумдор, техника етарли, мутахассислар бор. Хўш, нима учун пахтадан кўпроқ ҳосил кўтармаймиз? Нега баъзи бригадаларда ҳосилдорлик юқори, айрим бригадаларда паст? Назаримда биз ана шу соҳадаги мавжуд резервдан тўлиқ фойдаланмаяпмиз. Ернинг ишловини жойига қўйсангиз айтган ҳосилингизни беради. Шу боисдан оруқ ерларимизни семиртирайлик, семиз ерларимизни толиқтирмайлик.

Халқимизда ер бойлиги — эл бойлиги, ерга тўкилган тер зое кетмайди, деган яхши гап бор. Ер сахий, унга сиз бирни берсангиз, у сизга ўнни беради. Шунинг учун ҳамма одамларимизни ерни севишга, ерга меҳр муҳаббат билан қарашга ўргатайлик. Биз шу йўлдан боряпмиз. Доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг муборак 100 йиллиги нишонланадиган 1970 йилда пахтадан янада кўпроқ ҳосил етиштирайлик.

Б. АКРОМОВ,
Свердлов районидаги Киров номли колхоз раиси, колхозчилар Бутуниттифоқ III съездининг қатнашчиси.

ЯНГИ СОВХОЗЛАР

АНДИЖОН, («Совет Ўзбекистони» мухбири). Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Министрлар Советининг қарорига мувофиқ Андижон областида яна учта янги пахтачилик совхози ташкил этилди. Бу совхозларнинг иккитаси Марказий Фарғонада жойлашган. Ленин райони составига киритилган «В. И. Ленин 100 йиллиги» совхозига 6700 гектар ер бириктилди. Шундан 4200 гектарига бу йил экин экилади. Қолган ерлар эса яқин йиллар ичида ўзлаштирилиб, қишлоқ хўжалик оборотига киритилади.

«Комсомол» номи берилган иккинчи янги совхоз эса Москва райони составига қўшилди. Бу йил совхоз 5 минг гектарда деҳқончилик қилади.

Учинчи янги совхоз Избоскан районида ташкил топди. Унга «Маданият» номи берилди. Бу хўжаликка Маданият массивидан 4 минг гектар ер ажратилди. Андижон область партия, совет ташкилотлари ва совхозлар тресты янги хўжаликларни ишбилармон кадрлар билан мустаҳкамлаш чораларини кўрмоқдалар.

А. ҚУРОНБОЕВ.

Янгиариқ районидаги «Коммуна» колхозининг механизаторлари техникани кўклам экишига тайёрлашни жадал давом эттиришяпти. Бу ерда мавжуд ҳайдов ва чопиқ тракторлари ҳамда бошқа техника воситалари ремонти тугалланай деб қолди. Суратда: устахона мудирининг ўринбосари Собир Бекниёзов ремонт қилинган техникани кўздан кечиряпти.

А. Тўраев фотоси.

АЙНИ МУДДАО

Доҳий юбилейини муносиб кутиб олиш юзасидан бошланган умумхалқ ҳаракатига қўшилиб ишлаётган заводимиз коллективи ҳам тўрт йиллик план топшириқларини шараф билан бажарди. Социалистик мусобақада эришган ғалабаларимиз эвазига коллектив сўнгги беш квартал мобайнида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва республика касаба союзлари Советининг кўчма Қизил байроғини олишга муяссар бўлди.

Эндиги вазифа — доҳий Ленининг шонли 100 йиллигини арзигулик совғалар билан кутиб олиш ҳамда беш йилликнинг якунловчи йили — 1970 йил топшириқларини муддатидан олдин адо этишдан иборат. Яқинда заводимиз ишчилари, инженер-техник ходимларининг умумий йиғилиши бўлди. Бунда Бекобод металлургларининг қимматли ватанпарварлик ташаббусини қизғин қўллаб-қувватладик. Ишчиларимиз бекободликлар ташаббуси юбилей йили учун айни муддао эканлиги, бу, заводимиз коллективини ҳам улкан муваффақиятлар сари руҳлантиришини қайд этиб ўтишди. Йиғилишда Бекобод металлургларн изидан боришга аҳд қилган заводимиз коллективи Ленин юбилейини муносиб кутиб олиш ва беш йиллик топшириқларини муддатидан илгари бажариш юзасидан ўз зиммасига социалистик мажбурият қабул қилди. Коллективимизнинг бу ташаббуси Наманган область партия комитети томонидан маъқулланди.

1970 йилда хом ашё ресурсларидан тежаб фойдаланиш, техника ютуқларини жорий этиш ҳамда илғорлар тажрибасини оммалаштириш эвазига беш йиллик ишлаб чиқариш топшириғини шу йилнинг октябрь ойи охиригача, йиллик планни эса 29 декабргача бажарамиз. Беш йиллик планга қўшимча бир неча юз минг сўмлик сифатли маҳсулот реализация қилиш, меҳнат унумдорлигини 1969 йилдагига нисбатан анча оширишга қарор қилдик. Шунингдек, мутахассисларимиз хом ашё, ёқилғи, электр энергияси ва бошқа ёрдамчи материаллардан рационал фойдаланиш эвазига 15 минг сўм иқтисод қилиб қолишни планлаштирдилар.

Юбилей йили бошида завод коллективи ўз зиммасига ана шундай улкан мажбурият олди. Социалистик мажбуриятларни бажариш, Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини арзигудек тўёна билан кутиб олиш, коммунизм қурилиши йўлидаги умумхалқ ишига ўз ҳиссамизни қўшиш учун астойдил ҳаракат қилаверамиз. Бу, наманганлик кимёгарларнинг бекободлик металлурглар чақириғига берган жавоби бўлади.

К. ИСМОИЛОВ,
Намангандаги химия заводининг директори.
Л. САВИНСКАЯ,
завод партия комитетининг секретари.
Х. АКРАМОВ,
завод касаба союз ташкилотининг раиси.

МЕҲНАТ БИЛАН ИЛМ ЭГИЗАК

ИШ УНУМЛИ БЎЛСИН ДЕСАК...

Мен министрлигимизга қарашли ташкилот ва корхоналарда бўлиб тураман. Бу ерлардаги ишчилар, инженер-техник ходимлар билан юракдан суҳбатлашаман. Уларнинг меҳнат шароитлари, янгича техника ва илғор технологиядан қандай фойдаланаётганликлари ҳамда етар-етмасликлар билан қизиқаман. Мисол учун ғишт заводларини олиб кўрайлик. Ғишт ишлаб чиқарувчи корхоналарда бажарилаётган иш жараёнлари бошқа корхоналарга қараганда анча қийин ва мураккабдир. Бу ерда, кўпгина юмушлар қўл кучи билан бажарилиб келинарди. Хумдонлардан пишиб чиқаётган ғиштларни қўлма-қўл ўтказиб тахлаш, ташиш, жойлаштириш, юклаш ишларининг бажарилишини бир кўз олдингизга келтириб кўринг-чи? Қавариб қадоқ бўлган қўлларга кўзим тушганда ич-ичимдан ачинардим. Биргина маҳсулотни узатувчи конвейер лентага ғиштларни бир маромда тахлаб бериб туриш ишига бир неча ишчи банд бўларди. Қора терга тушиб ишлашарди. Меҳнатга илмни пайванд этиш ташаббуси туғилди-ю, ишчилар машаққатли қўл юмушидан озод бўла бошлашди.

Меҳнатни илмий ташкил этиш, ғишт заводлари ишчиларига ҳам катта енгиллик туғдирди. Хусусан, ғиштларни автоматик суратда тахлаб, узатиб турувчи механизмни ишлаб чиқаришга жорий этилганлигининг шарофати кўп бўлди. Яланғочдаги иккинчи, Тошкентдаги ўн учинчи, Қувасойдаги ўн тўртинчи ғишт заводи бошқармаларида автомат-тахловчилар ўрнатилиб, ишга туширилди. Шу туфайли бу корхоналарда қўл кучи билан оғир вазифаларни бажариб келаётган 72 ғишт сьёмкачиси машаққатли юмушдан озод бўлишди. Улардан 36 киши бошқа иш жойларига ўтказилди. Яланғоч ва Келес ғишт заводларида эса, ғиштни вагонларга юкловчи механизмлар жорий этилди..

Ҳа, Ўзбекистон ССР Қурилиш материаллари саноати министрлигига қарашли ташкилотлар ҳамда корхоналарнинг ходимлари, ишчилари меҳнатни илмий ташкил этишни такомиллаштириш, илғор иш усулларига амал қилиш, иш жойларини дид билан жиҳозлаш, планлаштиришни яхшилаш, меҳнатни муҳофаза этиш ва ишлаб чиқариш маданиятини ошириш масалаларига катта аҳамият бераётирлар. Чунки, мана шуларнинг ҳаммаси қурилиш материаллари саноати корхоналарининг техника-иқтисодий кўрсаткичларини янада яхшилашга ёрдам беради.

Ҳозир министрлик ташкилотларида меҳнатни илмий асосда ташкил этиш бўйича 80 та ижодий бригада фаолият кўрсатиб турибди. Бу бригадаларда 580 га яқин илғор ишчи, инженер-техник ходим бириктилган. Министрликда 1968 йилда меҳнатни илмий ташкил қилиш бўйича 29 план ишлаб чиқилиб, уларни жорий қилиш йўли билан 436 минг сўм иқтисодий фойда кўрилган бўлса, 1969 йилда бундан 514,6 минг сўм фойда олинди. Меҳнатни илмий ташкил этиш планларини ишлаб чиқиш ва уларни жорий қилиш бўйича ўтказилган конкурсда Бекобод, Қувасой цемент комбинатлари ва Чирчиқдаги 9-ғишт заводи бошқармаси коллективлари ғолиб чиқишди. Чунончи, Бекобод цемент комбинатидаги шифер цехида рекуператор ускуналарини тозалаб турувчи қурилма ремонт қилиниб, ишга туширилиши шарофати билан бу ердаги қўл кучида бажариб келинган оғир юмушга хотима берилди. Кон саралаш цехида эса меҳнатни илмий асосда ташкил этиш плани амалга оширилиб, бу цехда банд бўлган 11 ишчини бошқа ишлаб чиқариш участкаларига ўтказиш имконияти туғилди.

Меҳнатни илмий асосда ташкил этишда Марказий конструкторлик технология бюросининг меҳнатни илмий асосда ташкил этиш бўлими мутахассислари бизга муттасил методологиқ ва амалий ёрдам кўрсатиб келаётирлар. Ўзбекистон ССР Давлат план комитети хузуридаги саноат экономикаси бюроси ходимлари ҳам бу соҳада бизга ёрдам қўллаларини узатиб келмоқдалар. Улар Тошкентдаги 1-ғишт заводи бошқармаси учун ишлаб чиқилаётган меҳнатни илмий асосда ташкил этишнинг комплекс планини ҳал этишда беминнат кўмаклашаётирлар.

Шуни ҳам айтиш кераккки, яхши кўрсаткичлар билан бир қаторда меҳнатни илмий асосда ташкил этишга, меҳнат унумдорлигини оширишга тўғоноқ бўлаётган камчиликларни министрлигимизга қарашли корхоналарда кўплаб учратиш мумкин. Корхоналарда ускуналарнинг бекор туриб қолиши оқибати билан ишчиларнинг қимматли вақтлари кўкка совурилиб кетади. Бундай ҳол айниқса ғишт заводларида, Оҳангарон асбоцемент ва иссиқлик ўтказмовчи буюмлар комбинатида, Оҳангарон цемент заводида ҳамда руда ишлаб чиқариш билан банд бўлмаган корхоналарда тез-тез содир бўлиб туради. Ускуналарнинг бекор туриб қолиши — ремонт хизмати кўрсатиш ишининг суст ташкил этилганлиги, ишлаб чиқариш графиклари назоратсиз қолдирилганлиги, жорий ва капитал ремонт юмушларининг сифатсиз адо этилганлиги, ремонтчи-мутахассис ишчи кадрларнинг етишмаслиги, ускуналардан самарали фойдаланишнинг паст савияда эканлиги оқибатидир.

Ҳозирги вақтда меҳнат билан илмнинг алоқаси тобора мустаҳкамланиб бормоқда. Фанда рўёбга чиққан янгиликлар ишлаб чиқаришга жорий этилиши билан ишчи меҳнати енгиллашяпти, меҳнат унумдорлиги ортиб, маҳсулот тайёрлаш ҳажми кўпаймоқда. Меҳнат унумдорлигини янада ошсин десак, ишимиз баракали бўлсин десак, корхоналарда фидокорона тер тўкаётган захматкаш ишчиларнинг оғирини енгил қилмоқчи бўлсак, меҳнатни илмий асосда ташкил этиш планларини ишлаб чиқиш ва уларни ўз вақтида жорий этишга катта аҳамият бермоғимиз даркор.

Б. ВАЙМАН,
Ўзбекистон ССР Қурилиш материаллари саноати министрлигининг меҳнат ва маош бўлими бошлиғи.

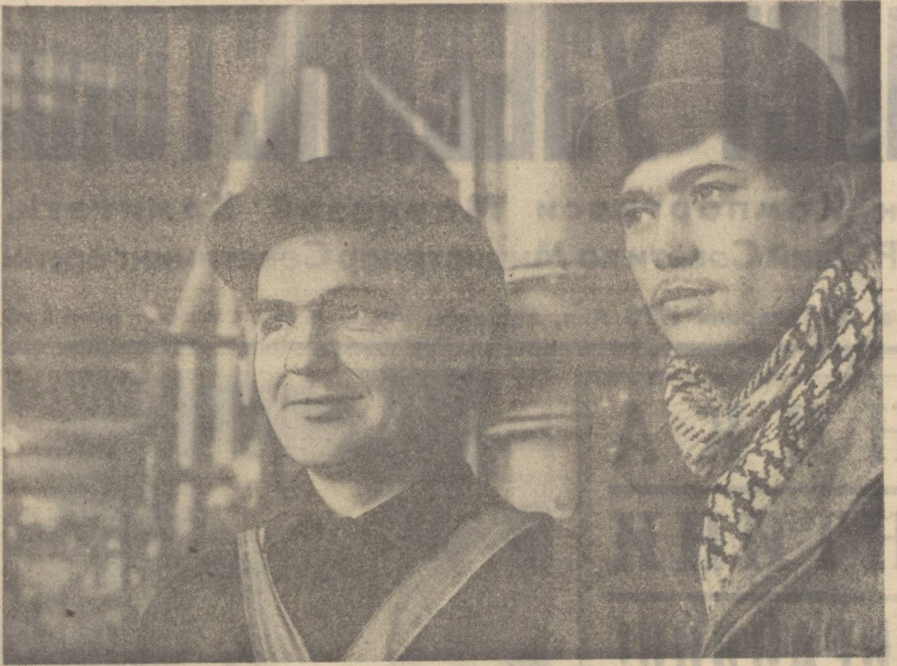

Юқоридаги суратда юбилей йилида тантанали равишда ишга тушган Олмалиқ химия заводининг экстракция цехи аппаратчиларидан (чапдан) Х. Норбин ва Н. Ханларни кўриб турибсиз. Пастда «Ташсельмаш» заводининг иккинчи цехи ишчиси И. Крепченкова. Улар доҳий юбилейи олди меҳнат вахтасида ишлаб кундалик топшириқларни ошириб бажармоқдалар.

А. Тўраев фотолари.

ДАРОМАД МАНБАИ

Бундан бир неча йил муқаддам Бойит ака Қайтоқбоев Фарғона область, Қува районидаги «Шарқ юлдузи» колхозида оддий молбоқар бўлиб ишларди. Гапдан-гап чиқиб, ҳамкасбларидан бири Тожикистоннинг тоғли районларида қўтос боқилиб, ундан мўл ва арзон гўшт, катта даромад олинаётганлиги ҳақида сўз очиб қолди. Бир пиёла чой устида бўлган бу суҳбат Бойит ака хаёлидан сира кетмади. У ўзича қанча режалар тузиб, ниятини колхоз раиси Бурҳон Сулаймоновга айтди. Ана шу тансиқ ҳайвондан бир нечтагинасини бўлса ҳам олиб келишларини илтимос қилди.

1967 йили 170 бош қўтос келтирилиб, Бойит ака қўтосбоқар этиб тайинланди. Шундан буён Бойит ака Қайтоқбоев кўкўпар Олойни тарк этмайдиган, кунини қўтослар атрофида парвона бўлиб ўтказадиган бўлиб қолди. Оиласини ҳам ўша ёққа кўчириб олиб кетди. Ўғли Ҳабибуллони эса ўзига ёрдамчи қилиб олди.

Ота-бола бир тан-бир жон бўлиб ишлаб қўтослар сонини 217 бошга етказишди. Ўтган йили давлатга 8 тоннадан кўпроқ аъло сифатли гўшт топширилди. Топширилган ҳар бир килограмм гўштнинг таннархи 58 тийинга тушди. Колхоз арзон қўтос гўшти етиштиргани туфайли 18750 сўм соф фойда олди.

Қўтослар учун иссиқ бинолар қуриш, ем-хашак жамғаришнинг ҳожати йўқ. Бу тоғ ҳайвони емишини ўзи излаб топади, қор устида ётиб ҳордиқ чиқараверади. Ёз ойлари эса турли-туман ўтлар билан овқатланади. Шунинг учун ҳам ем-хашакка сарфланадиган 13440 сўм колхоз даромадига қўшилди. Қўтосчиликдан келган фойда ўтган йили 32190 сўмни ташкил қилди.

Ота-бола қўтосчилар қўтослар туёғини кўпайтиришга ҳам алоҳида эътибор беришяпти. Ўтган йили мавжуд қўтослардан 60 та бузоқ олинган бўлса, бу йил 100 та бузоқ олиш мўлжалланмоқда.

Қўтосчилик катта даромад манбаи. Буни «Шарқ юлдузи» колхозида қўлга киритилган ютуқлар кўрсатиб турибди. Колхозда қўтосчиликни янада ривожлантириш, ундан олинадиган фойдани кўпайтириш йўлида кўп ишлар амалга оширилмоқда.

Колхозда бу йил 20 тонна қўтос гўшти олиш, яқин икки-уч йил ичида қўтослар сонини 500—600 бошга етказиш мўлжалланяпти.

З. МАҲСУМОВ.

ТЕЗИСЛАР ОММАГА

ИШЧАНЛИК ВАЗИЯТИДА

Фарғона области меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитетининг «Владимир Ильич Ленин туғилган кунининг 100 йиллигига» Тезисларини ғоят баланд руҳ билан кутиб олдилар. Бу муҳим сиёсий ҳужжат марксизм-ленинизмни пропаганда қилишни янада кучайтиришда меҳнаткашларни ғоявий чиниқтиришда ҳамда уларни халқ хўжалиги вазифаларини муваффақиятли бажариш учун курашга сафарбар этишда муҳим аҳамиятга эгадир.

Ҳозир областда ана шу ҳужжатни тарғиб ва ташвиқ қилиш билан 6 мингга яқин пропагандист, 2 минг 500 лектор ва сиёсий докладчи ҳамда 10 мингга яқин агитатор шуғулланяпти.

Қўқон шаҳар партия ташкилотлари Тезисларни меҳнаткашлар ўртасида кенг пропаганда қилишда алоҳида намуна кўрсатишяпти. Локомотив депоси партия комитети бу иш учун 28 сиёсий ахборотчи ажратди. Улар барча цехларда бу муҳим ҳужжатни ишчиларга тушунтираётирлар. Сиёсий ахборотчилардан А. И. Афанасьев, К. И. Деревенскова, Н. К. Шишеза, А. М. Загораевалар ўтказаётган суҳбатлар локомотивчиларда катта таассурот қолдирмоқда.

Суперфосфат заводи партия ташкилоти Тезисларни ўрганиш ва тушунтириш бўйича цех партия ташкилотларининг секретарлари, партия группаларининг ташкилотчилари ва пропагандистлар семинарини ўтказди. Шу кунларда улар цех ва сменаларда катта тушунтириш ишларини олиб бормоқдалар. Партия группаси ташкилотчиларидан Ш. Фаттоев аммонийлаштирилган суперфосфат ишлаб чиқариш цехида, Н. Абдуқодиров ўртоқ Рибаков раҳбарлик қилаётган смена ишчилари ўртасида суҳбатлар ўтказмоқдалар.

Шаҳардаги ип йигирув-пайпоқ тўқув комбинати, тўқимачилик машинасозлиги заводи ва Охунбобоев номидаги тикувчилик фабрикаси партия ташкилотлари Тезисларни меҳнаткашлар ўртасида пропаганда қилишда пропагандист, лектор ва сиёсий ахборотчилар кучидан кенг фойдаланмоқдалар.

Тезислар пропагандаси айниқса Киров, Ўзбекистон, Ленинград районлари ва Фарғона шаҳрида яхши ташкил этилган. Биргина Фарғона шаҳрида бу иш билан мингдан ортиқ киши шуғулланяпти.

Қ. ШОДМОНОВ,
«Совет Ўзбекистони» штатсиз мухбири.

КИМЁГАРЛАРНИНГ ТАЖРИБАСИНИ ЎРГАНИНГ

ТАШАББУС ҚАНОТ ЁЗМОҚДА

Катта коллективнинг меҳнат меваси маъқуллаб кутиб олинишидан кўра қимматлироқ нарса борми. Партия Марказий Комитетининг 1967 йилдан буён қимматли хўжалик ишлари тажрибаси олиб борилаётган комбинатимиз партия ташкилоти ва бутун коллективнинг тажрибаси маъқулланган қарорида бизга ана шундай юксак ишонч билдирилди.

«Литературная газета»да бизнинг тажрибамиз шартлари ва унинг бориши ҳақида ҳикоя қилинган эди, шунинг учун фақат янгиликлар ҳақида гапираман. Яқин кунларда тажрибани оммалаштиришга бағишланган Бутуниттифоқ семинари очилади, биз унда маҳсулот ишлаб чиқариш шу кунгача саксон етти процент ошганлигини айтиш билан фахрланамиз. Меҳнат унумдорлиги бир юз етти процентга кўпайди, хизматчилар эса роса минг кишига камайди. Шундай қилиб, тажрибанинг якунланишига ҳали бир йил бўлса ҳам, мўлжалдаги натижага ҳозирдаёқ эришилди.

Маълумки, тажрибадан кўзланган мақсад корхонани резервлардан тўла фойдаланишга қизиқтириш эди. Моддий рағбатлантириш асосида ишлаш ўзини тўла оқлади: биз ҳақиқатан ҳам мавжуд резервларни имкони борича ишга солдик. Хўш, бундан кейин нима бўлади? Биз бу йил ишлаб чиқаришнинг илгаригидек ўсишига ишонишимиз қийин. Бу рағбатлантириш фондимизнинг ўтган йиллардагидан камайиб кетиши хавфини туғдиради.

Бизда меҳмонлар кўп бўлади. Шулардан бири вазиятни билиб шундай деди: «Жуда катта кетворибсизлар. Резервлардан фойдаланишда эҳтиёт бўлиш керак». У албатта ҳазиллашган эди, аммо, инглиз мақолида айтилишича, баъзан ҳазил тагида ҳам ҳақиқат ётади. Ростдан ҳам резервларни жонкуярлик билан ишлатишдан кўра эҳтиёткорроқ бўлиб сарфлаш афзал бўлиб қолмасин-да.

Бундай муаммо қандай пайдо бўлди. Албатта, эгри қўлнинг аралашишидан эмас. Бизни қўллаб-қувватламаётганликларидан нолисак айб бўлади, эътиборсиз қолдиришмаяпти. Гап шундаки, планлаштириш ҳамон эски тартибда, эришилган даражага қараб олиб борилмоқда. Салмоқли рағбатлантириш фондига эга бўлиш учун ишлаб чиқаришда катта ўсишга эришиш керак. Бунинг учун резервлар керак бўлади. Биз эса уни ишлатиб қўйганмиз, ёки тўғрироғи ундан фойдаланиб бўлганмиз.

Ҳозир министрлигимизда комбинатга ажратилган рағбатлантирувчи маблағлар фонди норма-

ШЧЕКИНО ХИМИЯ КОМБИНАТИ ДИРЕКТОРИ П. ШАРОВ БИЛАН СУҲБАТ

тивларини қайта кўриб чиқиш ҳақида музокара олиб бораяпмиз. Ишончим комилки бу таклиф маъқулланади. Чунки бизнинг резервларимиз давлатга хизмат қиляпти. Жамоатчилик ютди. Корхона ҳам бундан ютқазмайди, деб умид қиламан.

Бир қараганда вазиятдан чиқиш йўли топилганга ўхшайди. Буни қандай тушунтирсам экан. Агар тажриба шартларини эсласак, унда корхона барча йиғилган маблағларни ишчиларга қўшимча ҳақ сифатида тўлаш ва мукофотга сарфлаш ҳуқуқига эга бўлиши айтилган. Биз бу имкониятни пулни ўнги-терсига қарамай сарфлаш деб тушунмаймиз. Хўжалик ишнинг кўзини билиб юритилганлиги учун тежалган маблағ кўпайипти. Агар резервларни тез сарф қилиб юбориш комбинатни қийин аҳволга солиб қўядиган бўлса, унинг олдини олиш учун илгаритдан бир оз маблағ ажратиб қўйиш кераклигини.

Ишдаги бундай номувофиқликлар ҳақиқатда яхши натижа берган. Партия Марказий Комитети қарорида таъкидланганидек кенг оммалаштиришга арзигулик тажрибанинг обрўсига путур етказиши мумкин. Тажрибани амалга оширар эканмиз биз корхоналарда унинг келажагига шубҳа билан қараш кайфиятини йўқотишимиз керак.

Бундан кейин нималар билан шуғулланмоқчимиз? Тажрибани давом эттирамиз, унинг иккинчи босқичига ўтамиз.

Келгуси беш йилликда комбинатни энг замонавий техника билан қайта жиҳозлаш, бошқаришнинг автоматлашган системасини жорий этиш ва бошқа ишлар билан жиддий шуғулланамиз. Ҳисобларга кўра меҳнат унумдорлиги яна 65 процент кўтарилади. Маош фонди етмиш бешинчи йилда олтмиш еттинчи йил даражасида сақланади, маҳсулот ишлаб чиқариш бир ярим баробар кўпаяди, хизматчиларни камайтириш давом этади.

Корхонани модернизациялаш, шубҳасиз, сарф-ҳаражатни талаб қилади. Бизнинг ислоҳотимиз келгусида ҳар бир ишлаб чиқариш ўз ривожланиш фонди ҳисобига кўпайиши мўлжалланган. Тўпланган барча жамғармамизни албатта ишга сарф этамиз. Аммо, бу кам. Фақат биздагина эмас, бошқа корхоналарда ҳам корхонани ривожлантириш учун ажратилаётган фонд ҳозирча ҳаддан ташқари кам. Биз қирқ, қирқ беш миллион сўм сарф қилинадиган ишларни планлаштиряпмиз, демак марказлашган манбалар ёрдамисиз уни бажариш қийин. Назаримизда давлатга, министрликларга маблағларни тақсимлашда у ёки бу корхона ўзининг мавжуд имкониятларидан қай даражада фойдаланаётганлиги, ички резервларни қандай бошқараётганлигини ҳисобга олишга тўғри келади. Бу ҳисобга капитал маблағ сарфлашни ҳам қўшиш мумкин.

Иш якунларидан мамнунмиз ва Шчекино тажрибаси янги тарафдорлар орттираётганини кўриб турибмиз. Бизда 400 дан кўпроқ делегация бўлди. Маълумки, ўнлаб корхоналарга тажриба ўтказишга рухсат этилган. Ҳолбуки юзлаб корхоналар тажриба ўтказишни исташяпти. Дадил айтиш мумкинки, тажрибани оммалаштириш учун дастлабки асос тайёрланди. Бу ўринда партиямиз Марказий Комитетининг қарори катта аҳамиятга эга бўлди. «Камроқ одам ишлатиб, кўпроқ маҳсулот етказиш» шиори остида ишлаш кенг жамоатчилик ҳаракатига айланмоқда. Биздан тажрибанинг иқтисодий нормалари жорий этилмаган бўлса ҳам Шчекино кимёгарларига ўхшаб ишлаш мумкинми, деб тез-тез сўрайдиган бўлиб қолдилар. Оддий шароитда ҳам кўп ишларни амалга ошириш мумкин деб жавоб беряпмиз. Аммо, бундан ташкилий-хўжалик ишларига эътибор бермай, фақат жамоатчилик ташаббусига таяниб ишлаш керак деган хулоса чиқмайди.

Битта корхона кенг мулоҳаза юритиш учун камлик қилади. Тажрибанинг келгуси ривожланиши ҳақида комбинатимиз меҳмонлари—хўжалик ходимлари билан бўлган суҳбатларда пайдо бўлган баъзи фикрлар билан ўртоқлашаман. Масалан, тажриба кўп жойларда ўз-ўзидан тарқалмоқда, ҳолбуки уни чуқурроқ ўйлаб кўриб оммалаштириш мумкин эди. Бизда целлюлоза-қоғоз корхоналарининг директорлари меҳмон бўлишди. Уларнинг таъкидлашича Шчекино кимёгарлари методи айниқса шимол ва шарқда фойдали. Биринчидан, у ерларда ишчи кучи етишмайди, қуимсизлик кучли. Иккинчидан, тажриба ўртача иш ҳақини анча кўпайтиради, даромадларнинг миқдори эса шимоли-шарқ зонасида ўрта минтақадагига нисбатан кўпроқ бўлиши керак. Яна маълум районларда тажрибани биронта ҳам қолдирмай ҳамма корхоналарда қўллаш фойдали деган фикр билдиришяпти. Унда якунларга қараб тажриба кенг оммалаштирилган шароитда ишчи кучидан қандай фойдаланишни яхшироқ ўрганиш мумкин бўлар эди.

«Литературная газета»дан.

Суратда: Тошкентда янги қад кўтарган доҳий Ленин музейи биноси.

Ф. Лутфуллаев фотоси.

ИШЧИ ИШЧИ ҲАҚИДА

ИХЛОС

Абдуллажон Маҳмудов корхона ҳовлисидаги «Т—62», «С—245» маркали дизель, насос ва «Пу-05» универсал юклагичларни кўриб, цех томон борарди. Фойдаланиши осон ва қулай бўлган бу машиналарни Туркия, Бирма, Судан, Камбоджа, Вьетнам, Бирлашган Араб Республикаси, Куба, Эрон, Ҳиндистон ва бошқа 38 мамлакатнинг далаларида учратиш мумкин. Бу машиналарни ишлаб чиқаришда темирчи Абдуллажоннинг ҳам ҳиссаси бор.

У цехга кириб коржомасини кийди. Қўлига қисқичини олиб 1000-1200 даража иссиқликда қиздирилган металлни олиб, деталь тайёрлашга киришди. Кимдир унинг елкасига қўлини қўйди.

— Ўртоқ Маҳмудов, жуда зарур иш чиқиб қолди. Бир ёш ишчимиз қийналиб қоляпти. У, деталини биринчи тайёрлаши. Бориб маслаҳат берсангиз.

Бу киши смена мастери Неъматжон Маърупов эди.

Абдуллажон айтилган жойга борди. 3-4 деталини ясаб кўрсатди. Баҳромов деталь тайёрлашда йўл қўйган камчилигини дарров пайқади.

Абдуллажон смена топшириғини ортиғи билан бажариб, ишни тўхтатмоқчи бўлиб турганда технолог келиб, уни цех бошлиғи чақираётганини айтди.

— Кайфиятлар қалай? — деди цех бошлиғи у билан кўришаркан.

— Раҳмат, яхши.

— Чарчамаяпсизми? Ишни давом эттиришга қалайсиз? — деди бошлик ўсмоқчилаб.

Абдуллажон гап нима ҳақда бораётганлигини фаҳмлади:

— Ишдан қочмаймиз,— деб вазминлик билан жавоб берди.

— Гап шундай: зарур буюртма чиқиб қолди. Агар уни шу бугун тайёрлаб жўнатмасак, эрта йиғув цехининг иши бир неча соатга тўхтаб қолади.

Ўртоқ Маҳмудов ишдан кейин қолиб зарур бўлган деталини тайёрлаб берди.

Меҳнат одамнинг қадрини оширади. Ихлос билан қилинган меҳнат Абдуллажонга ҳам обрў, бахт келтирди.

Б. ШЕРМАТОВ,
Андижон машинасозлик заводининг смена мастери.

МЕҲНАТИМИЗ МЕВАСИ

Ўтган йилни сарҳисоб қилиб чиқдик. КПСС XXIII съезди қарорларини изчиллик билан амалга ошираётган колхозимиз заршунослари доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги шарафига бошланган умумхалқ мусобақасига қўшилиб, бултур ҳамма соҳада сабот ва матонат билан меҳнат қилдилар. Ҳалол меҳнатнинг меваси кўнгилдагидек бўлди. Она-Ватанга 7900 тонна ўрнига 10100 тонна «оқ олтин» сотдик. Ҳосилдорлик гектар бошига 33 центнерга етди. Теша Бекмуродов, Низом Шамсиев, Қобил Раҳматов, Ниёз Муродов, Файзулла Сайфуллаев, Ҳомид Раҳматов, Шароф Нарзуллаев бошлиқ бригадаларда ҳар гектар ердан олинган ҳосил гектар бошига 38-40 центнерни ташкил этди.

Қуш қаноти билан парвоз қилади. Деҳқон эса юксак марраларни техника воситаси билан эгаллайди. Ҳукуматимиз хўжалигимизни кучли техника билан тўла таъмин этган. 56 та ҳайдов, 165 та чопиқ трактори ва бошқа хил қишлоқ хўжалик техникасига, буларни моҳирлик билан бошқарадиган тажрибали механизатор кадрларга эгамиз. Шунинг учун ҳам колхозимиз далаларида ҳар бир агротехника тадбири ўз вақтида бажарилади. Биз айниқса пахта теримини машиналаштириш соҳасида яхши натижаларга эришяпмиз. Ўтган йили 2700 тонна пахта машиналар бункеридан тўкилди. Ҳар бир терим агрегати билан ўрта ҳисобда 103 тоннадан пахта терилди. Шароф Еттиев, Ризо Раҳмонов, Нажим Шомуродов, Пўлат Шаропов каби механик-ҳайдовчиларимиз 180-200 тоннадан пахта тердилар.

Пахтачилик билан бир қаторда қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқлари ҳам йил сайин юксалиб боряпти. Хўжалигимиз марду-майдонлари беш йилликнинг тўртинчи йилида давлатга 70 тонна пилла, 140 тонна гўшт, 820 тонна сут, 850 тонна сабзавот ва полиз экинлари маҳсулоти сотдилар. Кўриниб турибдики, рақамлар ғоят қувончли ва салмоқдор. Булар бухгалтерия ходимларининг ҳамжиҳат бўлиб ишлашини, ҳар бир тийинни ўз ўрнида харажат қилиш учун жонкуярлик билан ишлашни талаб қилади. Улар бригада бошлиқлари ҳамда табелчилар билан биргаликда ҳар ойда бажарилган ишларни аниқ ҳисоб-китоб қилиб бордилар. Меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлаш масалалари билан мунтазам шуғулландилар. Абдулла Бадриддинов, Тошбой Шодиев, Бақо Сирожев, Катта Иброҳимов, Мустафо Шукуров каби бухгалтерия ходимлари ўз вазифаларини садоқат билан бажаряптилар. Ҳисоб-китоб ишларини тўғри йўлга қўйганлигимиз туфайли ҳисобот-сайлов йиғилишига тайёргарлик кўриш ва бу ишни Бухоро областида биринчи бўлиб тугаллашга муваффақ бўлдик.

Пахтачилик хўжалигимизда етакчи тармоқдир. Она-Ватанга етказиб берилган мўл-кўл «оқ олтин» туфайли катта даромад қилдик. Ишлаб чиқариш-молия планидаги 3 миллион 400 минг сўм ўрнига 4 миллион 369 минг сўм даромад олдик. Пиллачилик, чорвачилик ва бошқа соҳалардан ҳам мўлжалланган даромад олинди. Умуман, барча соҳалар бўйича қилинган даромадимиз 5 миллион 3 минг сўмни ташкил этди. Бунинг 2 миллион 400 минг сўми колхозчиларга йил давомида меҳнат ҳақи сифатида тўланган. Даромад мўл бўлганлиги туфайли йил охирида яна бир миллион сўм пулни колхозчиларнинг меҳнатларига тақсимладик.

Колхозимизда ҳамма тармоқлар бўйича хўжалик ҳисоби жорий этилган. Кўп ишлаган кўп ҳақ олади. Масалан, Ниёз Муродов бошлиқ бригадани олайлик. Унинг 104 гектар пахта майдони бор. Бригада аъзолари ҳар гектар ерда 20 центнердан пахта етиштиришлари керак эди. Бироқ, агротехника қоидалари изчиллик билан амалга оширилганлиги, техника ва минерал ўғитлардан оқилона фойдаланилганлиги, ҳисоб-китоб ишлари тўғри йўлга қўйилганлиги туфайли ҳосил мўл бўлди. Ҳар гектар ердан 40 центнердан пахта йиғиштириб олинди. Давлатга сотилган пахтанинг 282 тоннаси биринчи сортга қабул қилинди. Натижада бригада 96 минг сўм ўрнига 170 минг сўм даромад қилди. Бригада аъзоларининг ҳар бир иш кунига 7 сўм 20 тийиндан пул тақсимланди.

Яхши меҳнат қилиб, кўп даромад олган бундай бригадаларимиз кўп. Теша Бекмуродов, Шамси Низомов, Қобил Раҳматов бошлиқ бригадалар шулар жумласидандир.

Қилинган катта даромаддан колхоз ва колхозчилар манфаатдор бўлдилар. Бўлинмас фондимиз бойиб боряпти. Биз йиллик даромаднинг 18 процентини бўлинмас фондга ажратдик. Шу ҳисобдан қурилиш ишлари миқёси кенгаяди. Маданий-маиший хизмат яхшиланади. Бу йил минг кишилик клуб, правление учун янги бино, 12 та дала шийпони, қариялар чойхонаси, тўртта болалар боғчаси қурилади.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, айрим соҳалар бўйича даромадимиз яхши бўлмади. Биз сут, гўшт етиштириш планларини бажарган бўлсак ҳам, бу соҳада кўзда тутилган даромадни ололмадик. Бунга сабаб шуки, колхоз правлениеси чорвачиликка етарли аҳамият бермади. Чорва фермалари тажрибали мутахассислар билан мустаҳкамланмади. Ем-хашак жамғаришга эътибор берилмади. Бу камчиликларни тугатиш юзасидан правление ва партия ташкилоти йилнинг бошиданоқ муҳим тадбирлар белгиладилар.

Ленин юбилейи йили бўлган 1970 йил зафарли ва қутлуғ йил бўлади. Унинг дастлабки кунларидан бошлаб янгидан-янги ватанпарварлик ташаббуслари кенг қанот ёзяпти. Бекободдаги металлургия заводи коллективи ва Сирдарё областидаги В. И. Ленин номли совхоз меҳнаткашлари бошлаб берган ташаббус колхозимиз аъзоларининг меҳнат ғайратларини ғагин ҳам ошириб юборди. Улар беш йилликнинг бешинчи йилида она-Ватанга 11 минг тонна «оқ олтин», 150 тонна гўшт, 75 тонна пилла, 880 тонна сут, минг тоннага яқин сабзавот ва полиз экинлари маҳсулоти етказиб бериш мажбуриятини олдилар. Колхозимиз аъзолари олинган юксак мажбуриятни бажариш учун далаларда, чорвачилик фермаларида фидокорона меҳнат қиляптилар.

С. ҒАЙБУЛЛАЕВ,
Ғиждувон районидаги Энгельс номли колхознинг бош бухгалтери.

Орджоникидзе районидаги Ленин номли колхознинг теплицасида лимон, помидор ва атир гуллар ўстириляпти. Суратда: комсомол аъзоси Нуриниса Орипова атиргул узяпти.

Ҳ. ҲАЙТМУҲАМЕДОВ фотоси.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

МУРОСАСИЗЛАР СИГНАЛИ

НЕГА КАМСИТАСИЗ?

Тахиатош ГРЭСи Қорақалпоғистон Автоном республикасининг кўркидир. Унинг нуридан шаҳарлар, қишлоқлар, посёлкаларнинг меҳнаткашлари, шу жумладан Амударё районидаги Энгельс номли колхоз меҳнат аҳли ҳам баҳраманд бўлаётир. Лекин уларнинг ҳаммаси эмас. Ленин номли участканинг олтита пахтачилик бригадасига, «Октябрь 40 йиллиги» участкасининг 1-, 2- ва 3- участкаларининг хонадонларига электр чироғи туширилган эмас. Кўплаб пахта, пилла, сабзавот маҳсулотлари етиштираётган колхозчи-деҳқонлар қора чироқ ёқиб ўтирибдилар. Колхоз раиси Б. Қурбонниёзов, партия ташкилотининг секретари Ж. Йўлдошев ўртоқлар узоқ йиллардан буён колхозчиларни алдаб келмоқдалар.

1970 йилнинг дастлабки ойи ўтяпти. Ленин юқорида номи тилга олинган участкалар ва бригадалар территориясига яхши ният билан ҳали бирорта электр симёғочи ўрнатилган эмас. Билмадик, оқибат нима бўларкин?

Э. ЖУМАНИЕЗОВ.

БИЗНИНГ АХБОРОТ

ХИВАЛИК НАҚҚОШ

Қадимий обидалар шаҳри Хивада наққош Ота Полвоновни ёшлар устозимиз дейишса, бошқалар табаррук отахонимиз дейишади. Яқинда шогирдлари, ёру-дўст ва таниш-билишлари Отани муборак 102 ёшга кирганлиги билан қизғин табрикладилар.

Ёшликдан гўзаллик яратиш иштиёқида тер тўккан Полвоновнинг меҳнатлари Тошкентдаги Навоий номидаги Катта опера ва балет ҳамда Муқимий номли музикали драма театрлари биноларининг безакларида, шунингдек, Хива архитектурасини қайта тиклаш ишларида ўз аксини топган. Москва, Ленинград, Ашхобод ва Хоразм музейларида ҳам халқ устасининг ишларидан намуналар бор.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ҚИЗИҚАРЛИ ТАЖРИБА

Бекобод металлургия заводида меҳнатни илмий асосда ташкил қилиш борасида қизиқарли тажриба ўтказилмоқда. 1100 дан зиёд ишчига махсус анкеталар тарқатилди. Республика Фанлар академиясининг фалсафа ва ҳуқуқ институти олимлари ана шу анкеталар ёрдамида тўпланган фактлар асосида саноат корхоналарида ишловчиларни моддий ва маънавий рағбатлантириш ҳамда бунинг натижасида юзага келувчи шахсий ҳаётларидаги ўзгаришлар, ишлаб чиқариш самарадорлигига таъсирини ўрганишни мақсад қилиб олганлар. Ҳозир Ўзбекистон Фанлар академиясининг энергетика ва автоматика институти ҳисоблаш марказида анкеталар бўйича иш бошлаб юборилди.

М. ҚУРБОНОВ,
инженер.

САНЪАТКОРЛАР САФАРИ

Қориёқубов номидаги Меҳнат Қизил Байроқ орденли Ўзбекистон давлат филармонияси ва эстрада театрининг бир группа санъаткорлари республикамиз областлари бўйлаб сафарга чиқдилар. Филармониянинг хонанда ва созанда, раққоса ва хори иштирокчиларидан тузилган қарийб 200 кишилик группа составида таниқли артистлардан К. Миркаримова, Ж. Бекжонов, Д. Фаёзова, Н. Қулабдуллаев ва бошқалар бор. Санъаткорлар уч концерт бригадасига бўлинган ҳолда «оқ олтин» ижодкорлари ҳузурида, область ва район марказларида, завод-фабрикаларда доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан тайёрланган юбилей программаларини намойиш этадилар.

Н. ИНОҚОВ,
«Совет Ўзбекистони» штатсиз мухбири.

ГУРЛАНДА ПАХТА ЗАВОДИ

Гурлан районидаги Янгибозор посёлкасида пахта тозалаш заводи қуриб фойдаланишга топширилди. Йилига 35 минг тоннадан кўпроқ пахтани қайта ишлаш қувватига эга бўлган бу завод ГДРдан келтирилган асбоб-ускуналар билан жиҳозланган. Заводни тиклашда республика Қишлоқ қурилиши министрлигининг 21-қурилиш трести бинокорлари жонбозлик кўрсатдилар.

А. ЭШМАТОВ,
жамоатчи мухбир.

БЕМОРЛАР ПАРВОНАСИ

Самарқанддаги Садриддин Айний номли давлат педагогика институтида ташкил қилинган ҳамширалар курсини битириб чиққан ёшлар ҳаётга йўлланма олдилар. Беморлар парвоналаридан 273 нафари область клиникалари, шифохоналар ва санаторийларида хизмат қиладилар. Ёшларга ҳамширалик гувоҳномалари институтнинг мажлислар залида тантанали суратда топширилди.

Х. ҚЎЛДОШЕВ,
Н. АСАДОВ,
студентлар.

ЯНГИ ҚУРИЛИШ ТРЕСТИ

Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати министрлиги қошида республика махсус қурилиш трести ташкил қилинди. Трестни ташкил қилишдан мақсад пахтани қайта ишлаш, қуритиш билан боғлиқ бўлган меҳнат жараёнлари ҳамда ана шу ишлаб чиқаришда меҳнат қилувчиларнинг маданий ва маиший шароитларини ағин ҳам яхшилашдан иборат. Трестнинг областлар бўйича ўнта кўчма колоннаси бор. Қурилиш материалларини объектларга вақтида етказиб бериш учун барча шарт-шароитлар яратилган.

Ш. ФОЗИЛОВ,
товаршунос.

Андижонлик **К. Мамажонов,** наманганлик **О. Мусаев,** самарқандлик **М. Маматкаримова,** сурхондарёлик **Т. Нормуродов,** сирдарёлик **Э. Рўзибоев,** студент **С. Розиқов** ва минсклик **В. Ефремовлар** ҳам редакциямизга қизиқарли хабарлар йўллашган.

САНОАТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ЯНГИ МАШИНА ДОВРУҒИ

Қўқон электр машинасозлиги заводи коллективи яратган машиналар ўзининг афзаллиги ва мукаммаллиги билан шуҳрат қозонмоқда. Чунончи, рангли металларни совуқ усулда пайвандловчи машиналар, электр трансформаторлар, электрод ушлагичларни 18 мамлакат сотиб олмоқда.

Айниқса «МСХС-5-3» маркали рангли металларни совуқ усулда пайвандловчи машина иттифоқимиз ва чет эл мутахассисларига манзур бўлди. СССР халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси маъмурияти «Электр машинасозлиги» павильонида намойиш қилиш учун ана шу машинани танлаб олди. Кўргазмага келувчилар унга юқори баҳо беришди. Буни, завод номига келаётган буюртмалар сонининг ортиб бораётганидан ҳам билса бўлади.

Яқинда, Ватанимиз пойтахти Москвадан қувончли хабар олинди. Унда қўқонлик машинасозлар яратган «МСХС-5-3» машинаси СССР халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг бронза медалига сазовор бўлганлиги айтилган. Шунингдек, бу машинани яратишда актив иштирок этган завод экспериментал цехининг бошлиғи Павел Веселков, технолог Евгений Степанов, слесарь-рационализаторлар Рафаэл Канаев ва Иван Гончаровлар ҳам виставканинг бронза медали ҳамда пул мукофотини олишга муяссар бўлишди.

Кўргазмага юборилган пайвандчилик асбоб ускуналари комплект яшиги ҳам бронза медалига сазовор бўлди.

Ўз маҳсулотига юқори баҳо олган завод коллективи электр машиналари сифатини янада яхшилаб, янги замонавий агрегатлар ишлаб чиқаришни жадаллаштириб юборди. Яқинда СССР халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида намойиш қилиш учун металларни совуқ усулда пайвандловчи машинанинг такомиллаштирилган янги маркаси «МСХС-20» агрегати ҳамда «ТД-4» пайвандлаш трансформатори юборилди.

Ғ. РАҲМОНОВ.

АҚШ ЖАМОАТЧИЛИГИНИНГ ВАКИЛЛАРИ ЎЗБЕКИСТОНДА

АҚШнинг Совет Иттифоқи билан дўстлик жамиятлари делегацияси Ўзбекистонга келди. Америка—совет дўстлиги миллий кенгашининг активи рассом Гарри Готлиб бошчилигидаги бу делегация совет-америка муносабатлари институтининг таклифига биноан СССРда меҳмон бўлиб турибди.

Делегация Тошкентда Ўзбекистон ССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасини бориб кўрди, бир кун Самарқандга бориб, бу қадимий шаҳарнинг маданият ёдгорликлари ва бугунги ҳаёти билан танишди.

9 февралда чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамиятида делегация аъзолари билан суҳбат ўтказилди.

(ЎзТАГ).

САНЪАТИМИЗ НАМОЯНДАЛАРИ

НАЙ НАВОСИ

Не бахтки, наврўз байрами оқшомларининг бирида бастакор созандалар онласи даврасидаги гурунгда мен ҳам бор эдим. Бундай кезлар суҳбат ишқ, латиф куй, бокира табиат, фусунли ғазал хусусида боради. Бедил, Ҳофиз, Навоийнинг дилбар ғазалларидан ўқилди. Сўнг, най тилга кирди. Саиджон ака Калонов найни қўлга олиши билан кимдир уй бекасига «чироқни ўчиринг» ишорасини қилди. Уйни чароғон этиб турган қандил бир зумда сўнди. Хонага сукунат чўкди. Най «Чўли ироқ»ни титратиб чаларди. Билмадим, куй қанча давом этди, лекин назддимда тарих йилларни орқалаб ўтгандай, асрлар ўз надоматини шу най оҳангига жо этгандай туюлди. Кўҳна ўтмиш, кимсасиз саҳроларда адашган карвон, сувсиз қудуқлар, олис-олисларда кўзга чалинган сардобага етолмай инграган, ҳалок бўлган сарбонлар, асрлар бўйи ўз бахтини қидирган, лекин орзу-умидлари кўз ёшидай қумлар қаърига сингиб йўқ бўлган асиралар, кишанлардан қадди дол бўлган қуллар, маҳзун хаёллар, иқболи нигун бечоралар кўз ўнгингдан ўтади. Эй воҳ, куй деганн шунчалар маъюс этадими кишини! Ўтмишнинг куй оҳангини тинглаш бунчалар оғир бўлса, аламли ҳаётни бошдан кечиришнинг ўзи қандоқ бўлган экан? Ота-боболаримиз кўксидаги туғённи куйга кўчирганида, соз пардаларига жо этганида неча бор йиғлаб, неча бор юпангандир...

Куй тинди... Хонада бирдан чироқ ёнди. Уй бекаси деворга суянганча хомуш турарди. Ўтирганларга бундай разм солдим. Ҳаммаларининг кўзи юмуқ, улар ҳамон тебранар, қошлари чимирилган эди. Куй бошланиши билан, чироқнинг ўчирилиш сабабини энди англадим. Кўз юмиш билан юрак таъқибидан қутулиб бўлмайди, лекин юлдуз дегани фақат қоронғу кечада чарақлайди-ку. Қуёш чарақлаб турганда осмон қоронғусини кўриб бўлармиди. Куйни маромида чалиб бўлган созанда кўзларида аллақандай ғам, дард изларини кўрдим. У шу куй билан меҳмонларни ҳам унутган, ўз хаёли, дил хониши, ёниши билан не-не кечмишларни хотирга олиб, не-не қисматларга дардкаш бўлгани кўриниб турарди. Эй тавба, оддий бир найда шунча ҳикмат, шунча ҳиссиёт, туйғу яширинганми, дейсиз. Қамиш қир шамолига қулоқ тутиб шовуллаб ётганида, унда шунчалар каромат борлигини ким ўйлабди. Бастакор, созанда қўлида у энди қамиш эмас, ноёб бир мўъжизадай мафтункорлик касб этди. Чунки санъаткор унга иссиқ нафаси билан бирга нозик қалбини, энг азиз туйғуларини кўчирди.

Севги азалий туйғу. Одам зоти яралибдики, севги одамга ҳамроз. Одам куй, қўшиқсиз ҳам яшай олмайди. Муҳаббат қўшиқсиз бўлиши мумкиндир. Лекин қўшиқ муҳаббатсиз бўлмас. Чунки муҳаббат билан айтилмаган қўшиқ юракларга оқиб киролмайди, хоналарга, хаёлларга, хотираларга қўноқ бўлолмайди, сеҳрли қаноти билан боғлар, чаманлар узра қанот қоқолмайди. Юракнинг ҳам тори бўлади, дейишади. У ҳар нарсага чертила бермайди. Ғазал айтувчи, соз чалувчи, қўшиқ хониш этувчи ғоят нозик таб бўлсагина дил торини черта олади. Соз тори бармоқ билан, дил тори эса ғоят нафис, ғоят эзгу, ғоят беғубор ҳис-туйғулар қўли билан чертилади. Най наволарини тинглаб ўтириб, одамлар сархушликда тебранишди. Демак, нозик юраклар тори чертилди. Куйчининг куйи ҳаммага манзур бўлиши мумкиндир, лекин соз тилини яхши билган бастакорларга манзур бўлиши анча мушкул. Саиджон Калонов куйини ўша оқшом тебраниб тинглаётганларнинг кўпи бастакор, созандалар эди.

Ҳар гал Ўзбекистон халқ артисти Саиджон Калонов най чалганида, ажиб наво юрагимга ором бахш этганида, мен ҳамиша ўша наврўз оқшомидаги сеҳргар «Чўли ироқ»ни эслайман. Ўшандан бери унинг таржимаи ҳоли, ижод йўли, у ҳақда санъат шинавандалари ўртасидаги фикрлар билан қизиқадиган бўлиб қолдим.

Саиджон Калоновнинг отаси темирчи бўлган экан. Тақдирни кўринг. Темирчининг ўғли халқ бастакори. Замон берган соз, иқтидорга минг бор қуллуқ! Минг таъзим! Темирчида юрак йўқ, деб ким айтибди? Саиджон аканинг отаси Мирзакалон ака темирчи бўлса ҳам санъатга завқи баланд одам экан. Патнис ашулалари айтиб, тўй-ҳашамларда жўралар кўнглини хушнуд этиб юраркан. Ёш Саиджон ҳам темирчилик дўконида отасига қарашар, қўлларида темир босқони-ю, хаёлида куй, қўшиқ оҳанглари жилваланарди. Саиджон ака қандай қилиб найга кўнгил қўйиб қолганини ҳикоя қилиб бердилар:—Маҳалламизда тўй базми бўлиб қолди. Болалик—шўхлик, бунинг устига музика деганда ўзимни ўту-чўққа уришга ҳам тайёр турадиган кезларим эди. Чорпояда давра қурган созандаларга маҳлиё бўлиб тикилганча ўтиравердим. Басавлат бир созанда қўлидаги сеҳрли найини лабларига олиб борди. Назаримда бутун борлиқ шу найга мафтун бўлгандай жим қолди. Най оҳанги атрофга таралади... Унинг сеҳри билан:

Яна елканини кўтарар шамол,
Яна чуғурчуқлар уйғонар боғда.
Бобо ёнидаги боладай хушҳол
Тўрғайлар чарх урар сўнгсиз самода.

Ўша тўй оқшомидан сўнг унинг дилида аллақандай туғёнли ишқ, ҳавас туғилди. Най чалиш бахтига, бугина эмас—одамлар юрагини куй билан сеҳрлаш бахтига муяссар бўлган созандани қидириб топишга аҳд этди. Ўша найчи Юнус Ражабий экан. Шу-шу Саиджон темирчиликдан найчи эшигига қатнайдиган бўлиб қолди. Найни биринчи бор лабига олиб борган кезда юраги ҳаяжондан шу қадар энтикдики... Отаси ўғлидаги музикага бўлган ҳавасни кўриб қувонди. Унга мис най — сибизға олиб берди. У йиллар орқада қолди... Машҳур найчи устоз Абдуқодир Исмоилов йўлларини тўлатўкис ўрганиб олган созанда ўн йил давомида устозининг най чалиш маҳоратини ўзига сингдирди. Соз илмининг усталари Аҳмаджон ота Умрзоқов, Уста Рўзиматхон Исабоев, Тўхтасин Жалилов, Ашурали Юсуповлар ижрочилигидаги куйга сайқал бериш йўлларини кунт билан ўрганди. Санойи нафисанинг шайдолари бўлган бу талант соҳибларидан у мусиқавийлик, нафисликдан таълим олди. Бир йигитга қирқ ҳунар оз, деганларидай Саиджон Калонов дутор чалишни ҳам ўрганди, у дирижёрлик сирларидан ҳам хабардор.

1936 йили Москвада бўлиб ўтган ўзбек адабиёти ва санъати ўн кунлигида қатнашди. Бу қатнашув унинг музика соҳасидаги билимларига бир имтиҳон бўлди. Санъаткор найини қўлтиқлаб жангчилар ҳузурида (1941-1945 йиллар) окопларда, учинчи Болтиқ бўйи фронтларининг турли қисмларида бўлди. Қардош жангчилар бу мўъжаз таёқчада шунчалар сеҳр борлигига қойил бўлиб, уни қўлга олиб неча бор пуфлаб ҳам кўрдилар.

Бастакор катта ижод йўлини босиб ўтди. У ҳаёт йўлида турли кишилар билан учрашди, улардан ўрганди, ижод хазинасини бойитди. Эндиликда у ўз мактабини яратаётир. С. Калоновнинг хизматлари шундаки, у най нафосатини, нуфузи ва ҳуқуқини баланд кўтарди. Юздан ортиқ куй, қўшиқ яратди: «Ёввойи ушшоқ», «Субҳидам», «Чоргоҳ»ларни Саиджон Калонов қандай ёниб ижро этса, ўзи яратган «Дилнавозим», «Ассалом», «Армуғоним», «Жафо қилма», «Истак», «Ёр кезар» каби куйларга ҳам алоҳида қанот—парвоз бағишлади. Бастакор ижодхонасида туғилган, дутор ёки най пардаларига кўчган бир дона куй неча-неча ирмоқлар, дарёлар шовқини, чулдираши, тўлқин уришидан, чайқалишидан гуллар ҳандасидан танлаб, ховучга териб олинган инжу қатраларга ўхшайди. Бу бир жиҳатдан машаққат, изланиш, уйқусиз тунлар бўлса, иккинчи жиҳатдан оромбахш, фусункор, дилбар бир куйдир. Унда давр, замондош инсон, меҳнат, гўзаллик улуғланади. Унда бастакорнинг бедор кечаларда қоғоз узра туғён бўлиб туғилган ҳислари — туйғулари ястаниб ётган бўлади. Бу куйларда келинчакнинг ҳарир кўйлагини елпиб ўтган сабо, ошиқ йигитнинг маҳбуба қизга аталган юрак рози, оналар куйлаган масъум алла, мўйсафид манглайидаги шода-шода тер, хуллас, ҳаётнинг қайноқ нафаси яширинган бўлади. Шунинг учун ҳам бу куйларнинг умри боқийдир.

Мен чайлада чой хўплаётган чўпоннинг, қирда қимиз шопираётган йилқичи чолнинг, баҳор кезлари анҳор бўйларида ялпиз тераётган қизларнинг, патир чекичлаётган бувиларнинг най навосидан сархуш бўлиб бош тебратганини кўрганман. Най ўз наволарида бизнинг ўтмишимиз, ҳайдалган даламиз, карвон йўллари, зумрад далаларимиз, тўкин дастурхонимиз, қурилаётган шаҳарларимиз жамоли, камолини куйлайди. Найдан таралган наволар баҳор гулларидай турфа ва ранго-рангдир. С. Калоновнинг дутор, танбур учун яратган куйларини ҳам тинглагандирсиз. Ҳар ғунча очилиши, ҳар япроқ шивиридан куй, нафис оҳанг англаб оладиган устоз бастакорнинг каламидан нуқралангaн бу куйларда ҳаётнинг қайноқ нафаси уфуриб туради. Энг муҳими, бу куйлар инсонни меҳнатга, нафосатга чорлайди. У коммунист — созанда, ёш созандаларнинг ғамхўр мураббийси ҳамдир. Музика жамоатчилиги бу бастакорга беҳад ҳурмат назари билан қарайди. У Ўзбекистон Композиторлар союзининг аъзоси. Ёлғиз йўловчига тунда фонус ҳамроҳ бўлганидай унга эса най доимий ҳамроҳдир. Найчи қалбининг тиниқ чашмасидан ҳали жуда кўп музика асарлари сайқал топади. Халқ музика бойлигини тинмай, эринмай, ҳормай ўрганиш иштиқида у ҳали неча-неча кумуш тонгларни уйғоқ қаршилайди.

Эътибор ОХУНОВА.

ФОЙДАЛИ КЎРГАЗМА

Тошкентда ажиб бир кўргазма бор. У республика улгуржи савдо базасига жойлашган. Савдо тармоқларининг раҳбарлари, мутахассислари шу базага тез-тез келиб туришади. Фақат савдо тар[illegible] корхоналарининг вакиллари ҳам келишади.

Яқингинада очилган шу республика кўргазмаси залида Ўзбекистондагина эмас, Иттифоқимизнинг турли шаҳарларидаги корхоналарда ишлаб чиқарилаётган халқ истеъмоли буюмларидан 6 мингдан ортиқ хили намойиш қилинмоқда. [illegible] областлардан савдо ташкилотларининг вакиллари пайдарпай кела бошлашди. Улар кўргазмага қўйилган турли газламалар ва бошқа хил товарларнинг намуналарини кўриб, ўзлари [illegible] бермоқдалар, шартномалар тузмоқдалар.

— Кўргазмани ташкил қилишдан мақсад, — дейди база директори ўртоқ А. Алимуҳамедов, — аҳолига савдо хизмати кўрсатишни янада яхшилашдан иборат. Бундан биз истеъмолчиларнинг эҳтиёжларини [illegible] ўрганамиз.

Савдо ташкилотлари ва саноат корхоналарининг вакиллари кўргазмада учрашиб, ўзларининг фикр-мулоҳазаларини баҳам кўришади, маҳсулотларнинг сифати хусусида гап-сўзлар бўлади. [illegible] савдо тармоқларининг ходимлари қанақа товарларга эҳтиёж ортиб бораётганлигини айтадилар.

Кўргазманинг фойдалилигини лоақал шундан ҳам билиш мумкинки, республика улгуржи савдо базасидан савдо шохобчалари [illegible] 21 миллион сўмлик [illegible] маҳсулот сотиб олдилар.

З. МУҲАММАДЖОНОВ.

ФАН ВА ТЕХНИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

Гиббереллин — ҳосилдорлик омили

Академик Р. Шредер номли Ўзбекистон боғдорчилик ва узумчилик илмий-тадқиқот институтининг Самарқанд филиали олимлари узумчиликни ривожлантириш проблемалари билан шуғулланмоқдалар. Филиал илмий ходимлари узум ҳосилини оширишнинг янги, прогрессив усулларини излашни давом эттира бориб, гиббереллин моддасидан фойдаланишга алоҳида эътибор бера бошладилар.

Гиббереллин ҳосилдорликнинг муҳим омили эканлиги илгари ҳам маълум эди. Уғит сифатида қўлланиладиган бу моддани буғдой, каноп, тамаки, макнажўхори ва полиз экинларига солинганда ҳосилдорликнинг кескин ошиши аниқланди. Шундан кейин филиал олимлари К. В. Смирнов ва Е. П. Перепелицыналар гиббереллин эритмаси ҳосил қилишиб, уни узумчиликда тажриба қилиб кўрдилар. Бу эритма нимранг, каттақўрғон, чарос ва бошқа узумларга ишлатилиб кўрилганда, яхши самара берди. Шундай қилиб, гиббереллин билан ўғитланган майдонда етиштирилган узумларни узоқ вақтгача сақлаш мумкинлиги маълум бўлди. Ҳозир олимлар бу ўғитни ишлатиш учун сарфланадиган маблағни анча камайтириш йўлларини қидириш устида ишламоқдалар.

Кони фойда

Газоконденсат «мўъжизали», айниқса, кони фойда чиқиб қолди. Ундан олинаётган кислоталар ва спиртларни сульфат кислотаси билан, сўнгра эса ишқор билан қайта ишланса сульфанол ва сульфанат деб аталувчи, сувда эрийдиган модда ҳосил бўлади. Бу моддалардан кўп мақсадларда фойдаланилаётир. Жумладан, совун ва кир ювиш порошоги олишда ишлатилади.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси химия институти кимёгар олимлар ҳозир газоконденсатдан янги моддаларни ажратиб олиш устида тинмай тадқиқот ўтказишмоқда. Бунинг учун улар турли усуллардан фойдаланмоқдалар. Жумладан, газоконденсатдан олинаётган кислоталар, спиртлар ва мономерларга бошқа моддаларни пайвандлаш ва кислоталарда тутган гидроксил группаларни бошқа типдаги группалар билан алмаштириш, яъни кислоталарнинг ҳар хил тузлари ва эфирларини олиш соҳасида катта илмий-тадқиқот ишлари олиб борилаётир.

СЎНГГИ ПОЧТАДАН

ЁШЛИК, ГЎЗАЛЛИК ТАРОНАЛАРИ

Куни кеча кўп сонли телетомошабинлар зангори экранда «Лирик концерт»ни кўрдилар. Санъат чаманзорига дадил қадам қўйиб, қўлига соз олиб ёшликни, гўзалликни, меҳрувафони, инсон қалби, юртимиз кўркини тараннум этган ёш хонанда, созанда ва раққосаларнинг нафис санъати, маҳорати, истеъдоди ҳаммани мамнун этди. Хушовоз хонандалар Муқаддас Пўлатова, Хайрулла Лутфуллаев, Нафиса Тўхтаева, Жўра Раҳимов ҳамда раққоса Раҳима Рихсиеваларнинг қўшиқ ва рақслари томошабинларда яхши таассурот қолдирди.

Тошкент телевидение студияси уюштираётган «Ўйларимиз, куйларимиз», «Кекса санъаткорлар», «Раққоса хиром этганда», «Висол онлари», «Сеҳрли садолар соҳиби», «Иккинчи истеъдод», «Лирик концерт» программалари ҳам томошабинларга манзур бўлаётир. Истагимиз шуки, томошабинлар кўнглига хуш ёқадиган ана шундай эшиттиришлар кўплаб уюштирилса, кўрсатувлар янада жонли, ҳаяжонли ва таъсирли бўлса.

ЮБИЛЕЙ ФОТО КЎРГАЗМАСИДА

«Билимлар уйи»да ўтказилаётган ҳужжатли ва бадиий суратлар кўргазмасида элликта фото усталари ва ҳаваскорларининг икки юз элликка яқин иши намойиш қилинмоқда. Суратларда: И. Душкиннинг машҳур саркарда С. М. Будённий Ўзбекистонда бўлган вақтида олинган сурати, С. Безносовнинг «Оби-ҳаёт қўшиғи», А. Губенконинг «Айиқлар меҳрибонлиги» суратлари.

Турли мамлакатларда

СОЦИАЛИЗМ ОДИМЛАРИ

БОЛГАРИЯ

«Совет Иттифоқи — Болгария» газ қувурининг Болгария участкасида трасса тайёрлана бошлади. Совет гази ана шу магистралдан Руминия ва Шимолий Болгария территорияси орқали Софияга етиб боради. Газ қувури учун техник машина-ускуналарни Совет Иттифоқи етказиб беради.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

Почерадн шаҳридаги иссиқлик электр станциясида 200 минг киловатт қувватли биринчи блок ток берди.

Почерадн электр станцияси Шимолий Чехия кўмир ҳавзасининг шахталари ва карьерларига электр энергияси етказиб берувчи асосий станция бўлиб, унинг лойиҳадаги қуввати 800 минг киловаттга боради.

ВЕНГРИЯ

1969 йил Венгрия қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда муваффақиятли йил бўлди, деди Венгрия Халқ Республикаси қишлоқ хўжалик министри Имре Димень. Мамлакатнинг ғаллага бўлган эҳтиёжини таъминлашдек муҳим вазифалардан бири ҳал қилинди. Умуман мамлакатда ўртача буғдой ҳосили гектар бошига 27,3 центнерни ташкил қилди. Венгрия учун бундай ҳосил рекорд ҳисобланади. Бошқа экинлардан ҳам яхши ҳосил олинди.

Министр Венгрия қишлоқ хўжалигини техника билан таъминлашнинг ўсганлигини, унинг химиялаштирилганлигини ҳамда ишлаб чиқаришнинг янги прогрессив методлари жорий этилганлигини мўл ҳосилга эришиш учун ёрдам берган асосий омиллардир, деб атади. У экономиканн бошқаришнинг ислоҳ қилиниши қишлоқ хўжалигининг ривожланишига самарали таъсир кўрсатганлигини уқтириб ўтди.

МХР

Чойбалсан шаҳрида Монголияда аҳамияти жиҳатидан учинчи саноат — энергетика комплекси барпо этиляпти. Совет Иттифоқининг ёрдами билан қурилган бир қанча муҳим саноат объектлари ишлаб турган корхоналар сафига кирди. Қурилиш чоғида уларни эксплуатация қилиш учун миллий кадрлар ҳам тайёрлаб борилди.

(ТАСС).

СЪЕЗД ЎЗ ИШИНИ ТАМОМЛАДИ

НАНТЕР, 9 февраль. (ТАСС).

Франция Коммунистик партиясининг XIX съезди ўз ишини тамомлади.

Съезд монополияларга қарши кураш ҳамда ишчилар билан демократик кучларнинг илғор демократия ва социализм учун биргаликда кураш олиб боришлари тўғрисидаги масалани муҳокама қилди. Франция Коммунистик партиясининг программ сиёсий ҳужжати бўлган тезисларини тасдиқлади, партиянинг раҳбар органларини сайлади.

Съезд В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллиги тўғрисидаги резолюцияни, французларга мурожаатни, «Юманите» газетаси тўғрисидаги резолюцияни қабул қилди.

Франция Коммунистик партиясининг XIX съезди пролетар интернационализмининг улкан намойиши бўлди. Қардош коммунистик ва ишчи партиялардан келган 60 дан кўпроқ делегациялар ҳамда бутун дунёдаги миллий озодлик ва демократик ҳаракат вакиллари съезд ишида қатнашдилар.

Франция Коммунистик партиясининг XIX съездида сайланган Марказий Комитетининг биринчи пленуми бўлди. Пленум Вальдек Рошени яна партиянинг бош секретари қилиб сайлади.

Бош секретарь ўринбосарлигига Жорж Марше сайланди.

Франция Коммунистик партияси Марказий Комитети секретариати составига Этьен Фажон, Ролан Леруа, Рене Пике, Андрэ Вьеге ва Гастон Плисонье ҳам аъзо бўлиб кирдилар.

Пленум Франция Коммунистик партиясининг 17 аъзодан ва сиёсий бюро аъзолигига 2 кандидатдан иборат сиёсий бюросини сайлади.

Вьетнам Демократик Республикаси. Ханойдаги китоб магазинларидан бирида Вьетнамнинг бугунги куни ҳақида ҳикоя қилувчи расмлар кўргазмаси ташкил этилди. Суратда: вьетнамликлар Вьетнам халқининг меҳнати ва курашини акс эттирувчи расмларни томоша қилишмоқда.

В. Соболев фотоси. (ТАСС).

ЛЕНИН ЮБИЛЕЙИ ШАРАФИГА

✦ ПАРИЖ. Морис Торез номли институт маъмурий кенгашининг раиси, Франция Компартиясининг ветерани Жорж Коньонинг В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига аталган китоби «Эдисьон Социаль» нашриётида «Ленин ҳамиша биз билан бирга» деган ном билан босилиб чиқди.

Жорж Коньонинг Ленинга бағишлаб ёзган асари, деб ёзади Франция Компартиясининг бош секретари Вальдек Роше китобдаги сўз бошида, ленинизм улуғ ғояларини оммалаштиришга ва бу ғояларни тўғри тушунишга ёрдам беради.

— «Ленин ҳамиша биз билан бирга» китобидан кузатилган мақсад, — деди Жорж Коньо ТАСС мухбири билан суҳбатда, — француз китобхонига Лениннинг ҳаёти ва кураши тўғрисида, гапириб беришдир. «Франция ишчилар ҳаракати, деб таъкидлади у, ленинизм туфайли шу даража ривож топди. Ленин ғояларидан руҳланган француз коммунистлари ишчилар синфининг бирлиги учун, социализмга йўл очиб берувчи демократия учун курашмоқдалар. Лениннинг номи асрлар бўйи абадий яшайди. Бу ном янги дунёнинг, тенглик ва адолатни рўёбга чиқаришда жамиятнинг рамзи, инсониятнинг байроғи ва йўлчи юлдузи бўлиб қолди».

✦ ХАРТУМ. Судан — Совет дўстлиги жамиятининг ижроия комитети ҳамда Суданда Ленин юбилейига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш юзасидан шу жамият таъсис этган комиссия қўшма мажлис ўтказиб, В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига бағишланган тадбирларни ташкил этиш планини муҳокама қилдилар.

Юбилей арафасида Хартумда ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларида митинглар ўтказиш, жаҳон пролетариатининг йўлбошчиси ҳаётига ва фаолиятига бағишланган фото виставкалар уюштириш мўлжалланмоқда. Судан—Совет дўстлиги жамияти Судан ёзувчилари ва журналистларининг Совет Иттифоқида Ленин ғояларининг амалга оширилаётганлиги мавзуидаги ҳикоялари ва мақолаларини махсус тўплам қилиб нашр этишга тайёрланмоқда.

✦ КАРАКАС. Венесуэладаги совет маданияти ва фани дўстлари марказининг раиси доктор Антонио Гутьеррес бундай деди: В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигини байрам қилиш Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатларнинг муваффақиятлари билан яхшироқ танишишга хизмат қилади. У журналистлар миллий уйида нутқ сўзлаб, бутун дунёда бўлгани каби Венесуэлада ҳам ана шу шонли айём завқ-шавқ билан нишонланади, деб таъкидлади. Ленин юбилейини байрам қилиш программасида лекциялар, кўргазмалар, симпозиумлар ўтказиш ва оммавий митинглар ташкил қилиш кўзда тутилган.

✦ БРАЗЗАВИЛЬ. Халқлар ўртасида дўстлик Конго уюшмасининг Конго — СССР секцияси биносида В. И. Ленинга бағишланган доимий фото виставка очилди.

«Биз, — деди Конго уюшмасининг раҳбари Брис Луконголо, — Конго жамоатчилигини В. И. Лениннинг ҳаёти ва фаолияти билан таништириш ҳамда унинг улуғ ғоявий меросини пропаганда қилиш соҳасида доимий иш олиб боришни Ленин юбилейи йилидаги асосий вазифа, деб ҳисоблаймиз».

(ТАСС).

25-30 МИЛЛИОН САВОДСИЗ

РИО - ДЕ - ЖАНЕЙРО. (ТАСС). Бразилияда 7 ёшдан 14 ёшгача бўлган болаларнинг 32 проценти мактабда ўқимайди, деди Бразилия маориф ва маданият министри Жарбас Пасариньо. Министр телевидение орқали гапириб, ҳозир мамлакатда 25-30 миллион саводсиз бор деди.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — **Тошкент кўрсатади.**

Рус тилида: 18.00 — Теленгиликлар. 18.15 — Совет Армияси жангчилари учун. «Композиторлар—жангчиларга». 18.45 — **«Берлин томон йўл»** (бадиий фильм). 20.15 — Кўрсатувлар программаси ва реклама.

Ўзбек тилида: 20.25 — Теленгиликлар. 20.40 — Телевизион новеллалар театри. М. Қориев. **«Мирза ва Лола»**. 21.20 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 21.40 — **«Фан»** программаси. 22.15 — **«Ўйларимиз — куйларимиз»**.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.30 — **Тошкент.** Ўқув кўрсатувлари. 20.00 — **Москва кўрсатади.**

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 — **Фрунзе телестудиясининг кўрсатувлари.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 10/IIда **Риголетто.** 11/IIда **Оққуш кўли.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 10/IIда **Олтинчи июль.** 11/IIда **Замон драмаси.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 11/IIда **Тошболта ошиқ.**

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 10/II да **Дийдор.**

САНЪАТ САРОЙИДА
11 февралдан бошлаб
«БАЛОҒАТГА ЕТГАНЛАР».
Янги бадиий киноповесть (икки серияли)
НАМОЙИШ ҚИЛИНАДИ
«Мақда-фильм» киностудиясининг маҳсулоти (Бирлашган Араб Республикаси)
Сценарий автори — АЛИ-АЗ-ЗАРКАНИ
Режиссёр — Аҳмад-Дия Эддин
Композитор — Андреа Райдер
Сеанслар эрталаб соат 11 кундузи 1 ярим, 4, кеч соат 6 ярим ва 9 да бошланади.
Коллектив бўлиб кўриш учун заявкалар қабул қилинмоқда.
Билетларни олдиндан сотувчи кассалар очиқ.
Справкалар учун телефонлар: 44-21-74, 44-56-18.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги, Тошкент Давлат врачлар малакасини ошириш институтининг юқумлик касалликлар кафедралари, Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бўлими, 1 шаҳар юқумлик касалликлар шифохонаси ходимлари шу шифохона бўлим мудири ва партия ташкилотининг секретари

Махсума Латиповна ҚУЛИЖОНОВАнинг

ва унинг турмуш ўртоғи

Нурулла ИБОДОВнинг

фожиали ҳалок бўлганликлари муносабати билан уларнинг оила аъзоларига ва қариндошларига чуқур таъзия билдирадилар.

Садриддин Айний номидаги Самарқанд Давлат педагогика институтининг коллективи ёзувчи Сарвар Азимовга онаси

Комила АЗИМОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«ИНСОНПАРВАРЛИК» НИҚОБИДАГИ ЯНГИ МУСТАМЛАКАЧИЛИК

Шу кунларда Англияда «Нигерия аҳолисини ҳимоя қилайлик» деган кампания зўр дабдаба билан ўтказилмоқда. Англия парламенти Нигерияни шу вақтгача ҳам Британиянинг мустамлакаси деб ҳисоблаётгандек шу кунларда Африкадаги мана шу суверен мамлакатдаги аҳволни муҳокама қилмоқда.

Якубу Говон ҳукумати ўз мамлакатининг ички ишларига аралашиш мақсадида қилинаётган ҳар хил уринишларга қаттиқ зарба берганлигидан ғазабга келган, ғарбдаги газеталарнинг мухбирларидан бир нечаси Нигериядан ҳайдаб чиқарилганлигини кўриб, жони чиқаётган, айниқса Нигерия ҳукумати Англия ва АҚШдаги турли «ҳайри-эҳсон» ташкилотларининг Нигерияда бемалол иш олиб боришларига рухсат бермаганлигидан ғазабланган инглиз пропаганда аппарати ўз фаолиятини авжига чиқарди. Шу кампаниянинг ўзида ғарб давлатлари ўтказаётган янги мустамлакачилик сиёсатининг моҳияти, улар бу сиёсатни давлат арбоблари ва сиёсий арбобларининг баланд парвоз гаплари билан ниқоблашга зўр бериб уринаётганликлари очиқ кўриниб турибди.

Ожукву бошчилигидаги сепаратчиларга қарши Нигериянинг федерал ҳукумати олиб борган курашни Англия расмий равишда қўллаб-қувватлаб турди. Лекин шу билан бир вақтда, Англиядаги турли хусусий ташкилотлар Нигериядан ажралиб чиққан «Биафра республикаси»га актив ёрдам бера бердилар. Сепаратчиларга Португалия орқали ва унинг Африкадаги мустамлакалари орқали қурол-яроғлар, озиқ-овқат ва уруш ҳаракатларини олиб бориш учун зарур бўлган бошқа материаллар юборилиб турди.

Нигерияда граждан уруши бошланмасдан анча олдиноқ, бу маккорона сиёсат ўтказила бошлаган эди. Жуда катта нефть монополиялари Нигериянинг шарқий районларида ғоят бой нефть запаслари борлигини билиб олиб, мана шу районни ўз қўлларига ўтказиб олмоқ учун уни Нигериядан ажратиб олиш чорасини кўрдилар, Англия ва АҚШ ҳукуматлари эса нефть монополияларининг бу ҳаракатларига индамай йўл қўйиб берди.

Халқаро нефть компаниялари ўз мақсадларини амалга оширмоқ учун Нигериядаги қабилалар ўртасидаги зиддиятлардан, Ожукву сингари шуҳратпараст ва манфаатпараст кишилардан фойдаландилар. «Биафра» Нигериядан ажралди, деб эълон қилиниши биланоқ Африкада иш олиб бораётган энг катта нефть, молия компаниялари ва бошқа кампаниялар Ожукувга пинҳоний, лекин жуда катта ёрдам беришга киришдилар. Бу ёрдам эвазига Ожукву «Биафра»даги ажнабий капитал позициясини, биринчи галда нефть конлари районидаги позициясини мустаҳкамлашга, шу компанияларнинг даҳлсизлигини таъминлашга ваъда берди. Шу билан бирга Нигерияни парчалаб, уни заифлантириш чоралари ҳам кўрилди. Чунки аҳолисининг кўплиги жиҳатидан Африкада энг катта мамлакат бўлган Нигерия «ҳаддан ташқари, кучли» ва «ҳаддан ташқари мустақил» бўлиб қолади, деб ғарб давлатлари кўпдан бери ташвишга тушиб қолган эди.

Нигерия ҳукумати «Биафра»даги бузғунчиларга қарши қатъий чоралар кўрганлиги империалистларнинг режаларини бузиб юборди. Қонли граждан уруши натижасида сепаратчилар ниҳоят тор-мор келтирилди. Лекин мустамлакачилар умидларини узганлари йўқ. Қонли урушдан кейин тинкаси қуриган Нигерия катта қийинчиликларни бошидан кечираётган ҳозирги пайтда, улар «инсонпарварлик» ва «одамгарчилик» қилиш кераклигини тўсатдан ўйлаб қолдилар. Кўпгина газеталарнинг саҳифаларига қарасангиз «Нигерияликлар ҳалок бўлади, ёки биз уларни қутқаришимиз керак», «Англия ва АҚШ Нигерияга ёрдам беришга шошилмоқда», «йўлларни, кўприкларни ва аэродромларни қайта тиклаш учун Англия ҳарбий мутахассислар юборишга тайёр», «Англия самолётлари озиқ-овқат ва дори-дармонлар етказиб беришга шайланиб турибди» деган сарлавҳаларни кўп учратасиз.

Говон ҳукуматининг розилик беришини кутмасданоқ ғарб давлатлари ишга киришишлари, яъни Нигериядаги воқеаларнинг боришини ҳақиқатда ажнабийлар контроли остида олиш, мустамлакачиларнинг Нигериядаги позицияларини мустаҳкамламоқ учун бу мамлакатнинг заифланиб қолганлигидан фойдаланиш зарурлигини исботлашга Англия пропагандаси тўғридан тўғри уринмоқда ёки шундай тадбирлар кўриш кераклигини шама қилмоқда. Исён сабоқларини унутиб юборишга нигерияликларни мажбур этмоқ учун эса «Англия Нигерияга ҳамиша дўст бўлиб келган», ҳозир ҳам «Нигерияга беғараз ёрдам кўрсатишга» тайёр аммо, Англиянинг бу ишига нигерияликлар «ҳалақит бермасликлари керак» деб Англия пропагандаси шовқин солмоқда.

Нигерияликларнинг меҳнатини ва мамлакатнинг миллий бойликларини актив равишда эксплуатация қилишни давом эттирмоқ учун «ёрдам», «инсонпарварлик» ва «одамгарчилик» деган шиорлардан ниқоб тариқасида фойдаланмоқдалар.

Нигерия ўзига етказилган жароҳатларни эндигина тузата бошлади. Аммо империалистларнинг нефть компаниялари бу мамлакат нефтини қон сўргандек сўриб олмоқдалар. Бу нефтдан келадиган фойда жуда катта, чунки Яқин Шарқдаги кескинлик, Суvайш канали бекилиб қолганлиги сабабли Нигерия нефти Англия ва бутун Ғарбий Европа учун энг катта ва энг яқин хом ашё ва ёқилғи манбаларидан бири бўлиб қолди.

Янги мустамлакачилар қилаётган «инсонпарварликнинг» сабаби ва улар «беғараз ёрдам» беришга тайёрмиз, деб қилаётган ваъдаларининг бойиси ҳам мана шу. Бундай сиёсат Нигерия бошига яна кўп мушкулликлар, эҳтимолки, катта кулфатлар ҳам келтириш мумкин. Чунки Англия Нигериядаги нефть конларигагина эмас, шу билан бирга какао, чой, қаҳва, каучук етиштиришга ҳам сарфлаган капиталидан катта-катта фойда олмоқда.

Бироқ шу нарса шак-шубҳасизки, Нигерия халқи жиддий хавф бўлган сепаратизмни енгиб, бошқа хавф-хатарларни ҳам ўзининг чинакам дўстлари ёрдами билан енга олади ва ўзининг мамлакатини чинакам мустақил, қудратли мамлакатга айлантира олади.

Н. ТУРКАТЕНКО,
(ТАСС мухбири).
Лондон.

АЖОЙИБОТЛАР ОЛАМИДА

Қадимги ёзув

Қозоғистон ССР Фанлар академияси археология музейининг экспозициясига ноёб экспонат қўшилди. Бу бундан тахминан 500 йил аввал ёзилган хатдир. Аммо қадимги ҳужжатнинг тарихий қиймати унинг ёши билангина чекланиб қолмайди. Ўрта асрда сиёҳ билан ёзилган сўзлар биронта араб тили луғатида йўқ эди. Эндиликда аждодларнинг ўша номаси ўқилди. У араб ҳарфлари билан турк тилида ёзилган экан.

Қадимги ҳужжат Қозоғистоннинг Жанубидаги кўҳна Аспара шаҳри қазилаётганда топилган эди. Бу шаҳарнинг номи IX—X асрларда ёзма манбаларда учраб туради. У ерда олиб борилган қазишлар Аспара душман қамали натижасида ҳалокатга юз тутганлигини аниқлашга имкон берди. Бино вайроналарида шаҳар ҳимоячиларининг скелетлари, ёй ўқи ва найзаларнинг учлари, совутлар, кўпдан-кўп уй-рўзғор буюмлари (мис идишлар, катта-катта хумлар) топилди.

Мутахассисларнинг фикрига кўра, аждодларнинг бу номаси қадимдан етиб келган қимматли ёзма ҳужжатдир. Олимлар бу нома кўмиш маросимларида ўқилган бўлса эҳтимол, деб фараз қилмоқдалар.

В. ГАНЖА.
Олмаота. (ТАСС мухбири)

Ер ости бензин омбори

Катта-катта нефть маҳсулоти запасларини бўшаған ер ости туз конларида сақлаш қулай экан. Бутуниттифоқ нефть қазиш ва нефть химияси саноати илмий тадқиқот ва лойиҳа конструкторлик институтининг ходимлари ана шу усулни ишлаб чиқдилар ва жорий қилдилар. 600 метр чуқурликда ётган ва мамлакатда биринчи шундай омборларга 200 минг тонна суюқ ёқилғи қуйиб қўйилди.

Керакли шаклдаги ва ҳар қандай ҳажмдаги ер ости камералари пармаланган қудуқлар орқали берилувчи сув билан ювиб чиқилади ва айни маҳалда чуқур омборнинг шипини эриб кетишдан сақламоқ учун шу қудуқ орқали дам ёки махсус суюқлик берилади. Намакобга тўлган омборга нефтни қайта ишлаш маҳсуллари — бензин, керосин ҳайдаб туширилади. Бу маҳсуллар камерани тўлдирган сайин намакобни юқорига қисиб чиқара беради.

— Янги омборларнинг ер юзига ўрнатиладиган пўлат чонлар олдида бир қанча афзалликлари бор, — дейди институт директори В. Т. Скляр. — ер ости омборларига ўт тушмайди ва улар портлаб кетмайди. Нефть маҳсулларининг буғланишидан бўладиган нобудгарчилик анча камаяди. Ер ости омбори биринчи навбатини жорий қилишдан салкам бир миллион сўм иқтисодий самара олиш кўзда тутилмоқда.

А. БАУЭР
Киев. (ТАСС мухбири).

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 336545. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323, Масъул секретарь — 334455, Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331216. Халқаро ҳаёт — 337604. Коммунистик тарбия — 331455. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 337221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347. Оммавий ишлар ва хатлар — 338679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон -48—85. Бухоро 3—31—42. Қарши 33—42. Наманган 46—60. Нукус —42—62. Самарқанд 31—972. Термиз 23—27. Фарғона 41—88. Урганч 34—55. Гулистон — 22—09.

№ Г — 33. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64583 Р. — 02239.